

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

LUONNOLLISESTI SOTILASLIITTOON – SOTILASLIITTOON LUONNOLLISESTI

Pro gradu – tutkielma

Kadettialikersantti
Kalle Järvi

Merikadettikurssi 75
Laivastolinja

Maaliskuu 2009

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi 75. Merikadettikurssi	Linja Laivastolinja
Tekijä Kadettialikersantti Kalle Järvi	
Tutkielman nimi Luonnollisesti sotilasliittoon – sotilasliittoon luonnollisesti	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2009	Tekstisivuja 61 Liitesivuja 0
TIIVISTELMÄ <p>Tässä tutkimuksessa analysoidaan Helsingin Sanomissa 8.4.2006 - 8.4.2007 välisenä aikana julkaistuja turvallisuuspoliittisia pääkirjoituksia. Tuona ajanjaksona lehti julkaisi 23 turvallisuuspoliittista pääkirjoitusta. Tutkimus pohjaa konstruktivistiseen näkemykseen, jossa yhteiskuntaa tarkastellaan sosiaalisen rakentumisen kautta. Sanomalehden pääkirjoitukset nähdään tärkeänä osana sosiaalista rakentumista ja kirjoitusten analysointia voidaan näin ollen pitää perusteltuna. Pääkirjoitusten analysointiin käytetään diskurssianalyysiä. Tässä tutkimuksessa diskurssianalyysin lähtökohtana on, että kirjoitettu teksti on toimintaa ja se vaikuttaa lukijaan ja sitä kautta koko yhteiskuntaan. Tutkimuksessa analysoidaan sanomalehden argumentteja, joita se pääkirjoituksissaan käyttää. Argumenttien analysoinnissa otetaan huomioon aika- ja paikkatekijät. Argumentteja peilataan kirjoituksen aikaisiin tapahtumiin.</p> <p>Mitkä ovat Helsingin Sanomien turvallisuuspoliittiset uhkat ja miten Suomen pitäisi näihin uhkiin vastata? Suomen suurin ja vaikutusvaltaisin sanomalehti on julkisesti esittänyt Nato-myönteisyytensä. Mitä vaikutusta sotilasliiton täysjäsenyydellä Suomelle olisi? Vaikka sähköinen media on vienyt sanomalehdeltä valtaa, silti äänestyspäätös tehdään lehtikirjoitusten pohjalta.</p>	
AVAINSANAT Konstruktivismi, diskurssianalyysi, turvallisuuspolitiikka, puolustuspolitiikka, valta, Nato, Helsingin Sanomat.	

LUONNOLLISESTI SOTILASLIITTOON – SOTILASLIITTOON LUONNOLLISESTI

JOHDANTO	1
Tutkimusaineisto	2
Tutkimuksen viitekehys	3
Tutkimuskysymys	4
Tutkimus yhteiskuntatieteellisenä tutkimuksena	5
Lähteet ja aikaisempi tutkimus	6
1. KONSTRUKTIVISTISET SILMÄLASIT	8
1.1 Vallan maailma	10
1.1.1 Sotilaallinen valta	10
1.1.2 Taloudellinen valta	11
1.1.3 Median käyttämä valta	12
1.1.4 Vallan merkitys	12
1.2 Normit ohjaavat ja sitouttavat	13
1.3 Kulttuurinen kivijalka	15
1.4 Silmälasit käytössä	16
2. TUTKIMUSMENETELMÄ	17
2.1 Kieli todellisuuden tulkkina	17
2.2 Miksi diskurssianalyysi?	19
2.3 Kirjoitetun tekstin identiteetistä, suhteesta ja idealismista	21
2.4 Diskurssianalyysi välineenä pääkirjoitusten analysoinnissa	22
3. HELSINGIN SANOMAT LUO MERKITYKSIÄ	23
3.1 Aineiston valinta – painettu sana valittuna ajanjaksona	23
3.2 Helsingin Sanomat luo oman turvallisuusympäristönsä	27
3.3 Venäjä, Venäjä ja Venäjä	30
3.4 Demokratiaa vai poliittisen vastuun pakoilua	36
3.4.1 HS:n linjan tukijat	39
3.4.2 HS vaatii pitkän tähtäimen turvallisuuspolitiikkaa	45
3.5 EU – eripuraa ja taloudellista valtaa	49
3.6 Pois marginaalista ja vapaamatkustajan roolista	53
3.7 Muut turvallisuusuhkat	55

LOPPUSANAT JA TUTKIMUSKYSYMYKSIIN VASTAAMINEN	58
Jatkotutkimus	60
LÄHTEET	62

LUONNOLLISESTI SOTILASLIITTOON – SOTILASLIITTOON LUONNOLLISESTI

JOHDANTO

Useassa tutkimustyöoppaassa todetaan, että tutkimustyön tavoitteena tulee olla, että opiskelija esittää tietojaan itse valitsemastaan aiheesta. Tutkimuksen tarkoitus on osoittaa kykyä tuottaa tieteellisiä tuloksia sekä näiden tuloksien esittelyä tietyssä muodossa.¹ Tämän tutkimuksen tavoite ja tarkoitus on edellisen lisäksi herättää lukijansa ajattelemaan lukemiaan uutisia, lehden pääkirjoituksia ja tulkintoja. Millä muulla tavoin voin ymmärtää lukemaani, tai minkä takia tekstin kohteena oleva asia on kirjoitettu juuri näillä sanoin.

”Suomi on edennyt kohti Naton jäsenyyttä tälläkin vuosikymmenellä hitaasti mutta selvästi. – Olisi hyvä, jos silloin (2007 kuntavaalien jälkeen) voitaisiin ottaa Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa mainittu luonnollinen askel kohti jäsenyyttä - ilman suurta dramatiikkaa.”²

¹ mm. Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään, Umberto Eco 1989, s. 18–19.

² Vielä kerran Natosta ja Suomesta, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 8.10.2006.

Yllä olevaan Helsingin Sanomissa julkaistun pääkirjoituksen sitaattiin kiteytyy kädesäsi oleva pro gradu-tutkimus. Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja Janne Virkkunen valotti lokakuussa 2006 Suomen suurimman painetun median kantaa maamme turvallisuuspoliittiseen ratkaisuun. Tekemällä vahvan poliittisen kannanoton Helsingin Sanomat (HS) aiheutti keskustelua ja väittelyä lukijoidensa keskuudessa, keskustelupalstoilla sekä muun median piirissä. Neljännen valtiomahdin tekemä kannanotto ei ole merkityksetön, vaikka se ensisilmäykseltä siltä saattaisi tuntuakin.

Tutkimusaineisto

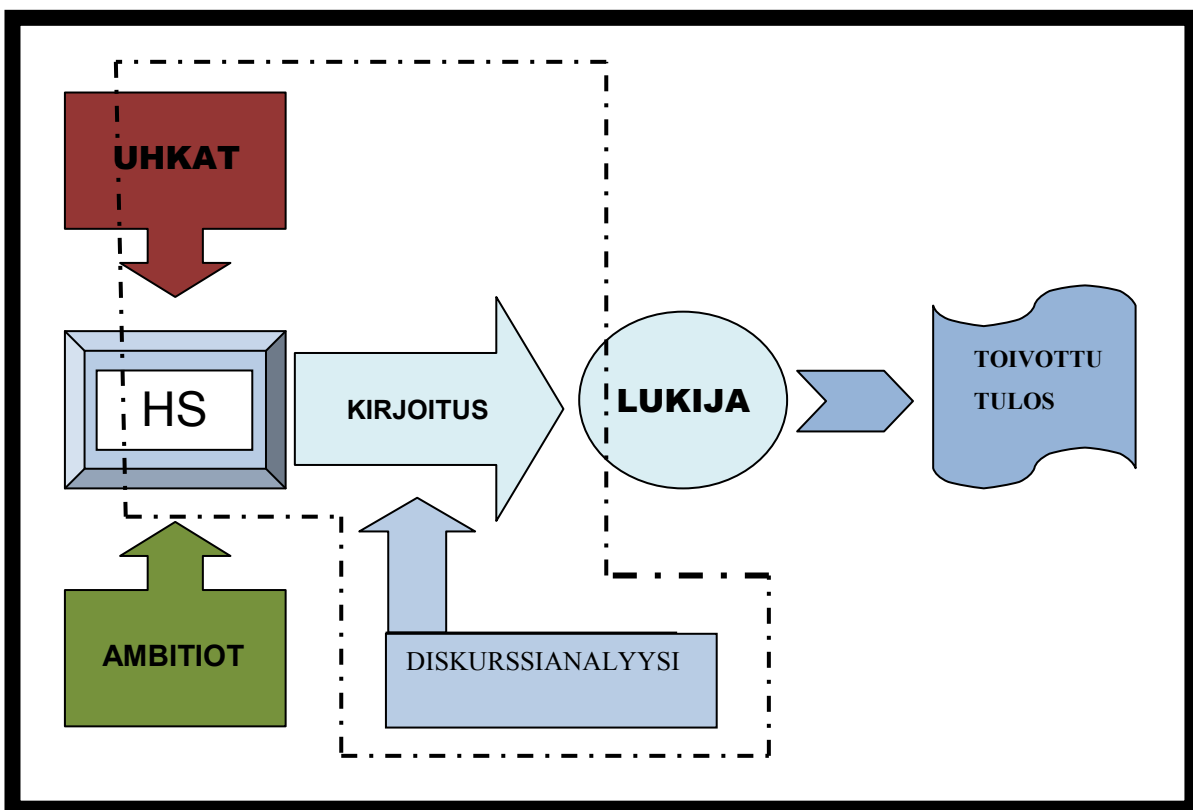
Tutkimukseen on valittu tarkka ajanjakso, jonka aikana julkaistuja pääkirjoituksia tarkastellaan ja analysoidaan. Ajanjakso sisältää 23 turvallisuuspolitiikkaa käsittelevää pääkirjoitusta, joiden analysoinnin avulla vastataan tutkimuskysymyksiin. Nämä kysymykset esitellään tarkemmin tuonnempana. Vuoden ajanjakso, jonka aikana julkaistuja pääkirjoituksia tarkastellaan, on valittu seuraavien kriteerien perusteella: Suomen maalivaalit 2007, Suomen EU puheenjohtajuus 2006, sekä tietenkin Helsingin Sanomien oman Nato-myönteisyyden pönkittäminen ja korostaminen lokakuussa 2006.

Tärkein kriteeri, ja tutkimuksen lähtökohta, on lehden Nato-kanta. Kuten jo aiemmin todettiin, valtakunnan suurimman lehden kannanotto ei jätä ketään kylmäksi. Toisena tärkeänä kriteerinä on maaliskuussa 2007 järjestetyt eduskuntavaalit. Yksi tutkimuskysymys liittyy suoraan maalisvaaleihin ja sen vaikutukseen Nato-kannan uudelleen esille nostamiseen juuri syksyllä 2006. Tutkimisen arvoista on havainnoida, onko kirjoituksissa tapahtunut muutoksia vaalien lähestyessä. Vuonna 2006 Suomella oli toista kertaa mahdollisuus toimia puoli vuotta EU:n puheenjohtajamaana.

Tutkimuksen tarkoituksena ei ole tuottaa oikeaa tai väärää tietoa Naton hyödyistä tai haitoista. Tarkoituksena on esittää ne retoriset kielikuvat, joita lehti käyttää luodes-

saan oikeutuksen omalle kannalleen. VTT Riikka Kuusiston sanoin, ”Osittaisten to-
tuuksien maailmassa ei ole myöskään täydellisiä valheita.”³”

Tutkimuksen viitekehys

Kuva 1. Tutkimuksen viitekehys.

Kuvassa 1 kiteytyy tutkimuksen viitekehys. Oletuksena on, että Helsingin Sanomat kokee Suomea uhkaavan uudenlaiset tai ainakin erilaiset turvallisuusuhkat. Tästä johtuen HS on päätenyt ratkaisuun, jossa näitä uhkia vastaan paras turvallisuus- ja puolustuspoliittinen ratkaisu on Nato-jäsenyys.

Kuvan HS ruutu ei ole tutkimuksen kohde yhtiönä tai lehtitalona. HS on julkaissut analysoitavat pääkirjoitukset, ja näin ollen tutkimuksen tulokset tai päätelmät eivät sinällään ole kritiikkiä tai kiitosta lehdelle. On tärkeää tutkia, millä tavoin lehti kirjoituksensa kautta luo mielikuvia ja sosiaalista todellisuutta.

³ Oikeutettu sota ja julma teurastus?, Riikka Kuusisto 1998, s. 153.

Kieltä voidaan tulkita puhuttuna ja kirjoitettuna käsitteenä. Tutkimuksen tärkein osa on pääkirjoitukset sekä niiden analysointiin käytettävä työkalu diskurssianalyysi. Diskurssianalyysi on avoin ja hyvin monisäikeinen tutkimusmenetelmä. Tutkimuksen toinen luku käsittelee tätä menetelmää ja sen moninaisuutta. Diskurssianalyysillä po-
raudutaan kieleen ja sen käyttöön. Perinteisesti ajateltuna kieli antaa välittää erilaisia viestejä, mutta kieli voidaan nähdä myös vallan välikappaleena tai sitä voidaan hyö-
dyntää valtaa tavoiteltaessa. Kieli antaa merkityksen kohteelle ja luo omalta osaltaan todellisuutta. Edellä mainitulla tavalla toimiessaan kieli antaa kohteelle sellaisen mer-
kityksen, jonka kirjoittaja haluaa lukijansa ymmärtävän.⁴

Pääkirjoituksen lukija on tutkimuksessa merkityksellinen vain osin. Tutkimus ei sinäl-
lään pyri pääsemään yksittäisen lukijan ajatuksiin. Sen sijaan yleisesti hyväksytyjen
katsomusten ja työkalujen avulla analysoidaan, miten luettu teksti saattaisi muokata
yksilön ajatuksia. Lukijat ymmärretään yksilöinä, mutta analyysillä ei pyritä yksilöi-
mään sosiaalista maailmaa. Tuloksina ja väitteinä esitetyt päätelmät tulee ymmärtää
yhden yksilön näkemysinä ja tulkintoina.

Viitekehyksen kohta ambitio viittaa lehden omiin haluihin, taustavaikuttajiin ja tavoit-
teisiin. Toivottu tulos sen sijaan käsittää pääkirjoitusten toivottuun vaikutukseen luki-
jaan. Ambitiot tai toivottu tulos, eivät ole tutkimuksen kohteena. Kohdat on liitetty ku-
vaan selkeyden vuoksi.

Tutkimuskysymys

Tämän tutkimuksen pääkysymys on, minkälaisia ovat HS:n turvallisuuspoliittiset uh-
kat, joilla se perustelee Nato-kantansa. HS käyttää monisäikeistä retoriikkaa kuvates-
saan Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Mitkä ovat useimmin käytetyt argumentit, joita
lehti käyttää puolustaessaan Naton hyötyjä. Näitä kuvauksia tutkimalla ja analysoi-
malla vastataan tutkimuskysymykseen.

⁴ mm. Handbook of IR, Emanuel Adler 2002, s. 101. ja Diskurssianalyysin aakkoset, Arja Jokinen, Kirsi Juhila, Eero Suoninen 1993, s. 18.

Tutkimuksessa tutkitaan kirjoituksia aikaperspektiivissä. Voidaanko nähdä eroavaisuuksia ajanjakson aikana kirjoitusten vaativuudessa tai sävyssä? Jos ajanjakson aikana havaitaan sävyeroja, voidaanko ne yhdistää johonkin tiettyyn tapahtumaan.

Tutkimus yhteiskuntatieteellisenä tutkimuksena

Tätä tutkimusta voidaan tarkastella muutamasta lähtökohdasta. Tutkimus pureutuu yhteiskunnan rakenteisiin kulttuuristen ja sosiologisten näkemysten kautta. Median vaikutus yhteiskuntaamme ja sen jäseniin on kasvanut. Erityisesti painetusta sanasta on tullut luku- ja kirjoitustaidon yleistymisen myötä eräs tärkeimmistä vallanvälineistä. Vaikka televisio ja muut sähköiset viestimet ovat kehittyneet voimakkaasti, vaikuttaa painettu sana edelleen ihmisten päätöksiin ja mielipiteisiin erittäin voimakkaasti (kts sivu 26). Tässä suhteessa tämän tutkimuksen voitaisiin katsoa kuuluvan mediatutkimuksen kenttään.

Tutkimuksen päätavoite on kuvata yhteiskunnan rakentumista yhdestä katsantokannasta. Painettu sana nähdään ennen muuta yhtenä palana alati kehittyvässä ja muuttuvassa yhteiskunnassamme. Tällä tavoin ajateltuna tämän tutkimuksen liittäminen ainoastaan mediatutkimukseen ei kertoisi koko totuutta. Sosiologisesti ajateltuna tutkimus perehtyy ihmisten vuorovaikutukseen ja sen aiheuttamiin muutoksiin yhteiskunnassa. Tutkimusta voidaan tarkastella myös sosiopsykologisesta näkökulmasta, koska sanojen aiheuttamat muutokset tapahtuvat yksittäisten ihmisten ajatuksissa, josta ne löytävät tiensä julkisiksi kannanotoiksi, vaikkapa äänestyskäyttäytymisen muodossa.

Tutkimus on kiistatta laadullinen. Pertti Alasuutari määrittää laadullisuuden ymmärtämiseksi ja selittämiseksi viittaamalla tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. Laadullisessa tutkimuksessa on kysymys merkityksen käsitteestä ja merkityksellisen toiminnan tutkimisesta.⁵ Merkityksellinen toiminta voidaan ymmärtää usealla tavalla. Merkityksellisyys on ennen kaikkea tila- ja tilannesidonnaista.

Myös tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät puolustavat tutkimuksen laadullisuutta. Aineistona käytetään HS:n pääkirjoituksia, jotka ovat täysin riippumattomia tutkijasta.

⁵ Laadullinen tutkimus, Pertti Alasuutari 1994, s. 21.

Aineistona on painettua tekstiä sekä HS:n internet-arkistosta löytyvät pääkirjoituksia. Kaikki tutkimuksessa käytetyt pääkirjoitukset on tulostettu, ja ne löytyvät tutkijalta. HS:n arkistoon on mahdollisuus päästä digilehden lukuoikeuden hankkimalla.⁶

Lähteet ja aikaisempi tutkimus

Alexander Wendt on saksalainen yhteiskuntateoreetikko, jonka ansioina pidetään konstruktivismiin kehittämistä maailman politiikan ja valtioiden välisten suhteiden tarkasteluun. Wendtin pääteos *Social Theory of International Politics* (1999), jota pidetään myös konstruktivistisen ajattelun klassikkoteoksena. Wendt on sisäisistä ristiriidoista kärsivän konstruktivistijoukon kärkinimiä. Hän ei ole säästynyt kovaltakaan kritiikiltä. Tätä Wendtin teosta on käytetty tämän tutkimuksen teoriapohjan luomisessa. Wendtin ajatus yhteiskunnan rakentumisesta sosiaalisten rakenteiden mukaisesti, auttaa ymmärtämään pääkirjoitusten vaikutusta ihmisten ajatuksiin ja mielipiteisiin. Nämä ajatukset auttavat ymmärtämään yhteiskuntamme rakenteita eritavoin kuin materialismin ja realismin keinoin.

Kokoelma *Handbook of International Relations* (2002) tarjoaa kriittisen ja syvällisen opastuksen kansainvälisten suhteiden kenttään ja tutkimukseen. Kirjassa käsitellään yli 30 tunnetun tutkijan voimin kansainvälistensuhteiden tutkimuksen kirjoja. Tämän tutkimuksen osalta kirja valottaa konstruktivismiin kenttää, sekä Alexander Wendtin ja Kenneth Waltzin välistä keskustelua konstruktivismista ja sen käytettävyydestä kansainvälisten suhteiden selittämiseen. Teosta on tässä tutkimuksessa käytetty erilaisia kansainvälisen politiikkaan tutkimuksen näkökulmia pohdittaessa.

Professori Norman Faircloughia pidetään diskurssianalyysin kehittäjänä ja kärkinimenä. Hänen teoksensa ovat sekä diskurssianalyysin klassikoita että oppikirjoja. Tässä tutkimuksessa Faircloughin teokset opastavat diskurssien maailmaan. Hänen tulkintansa sanojen merkityksistä tukevat käsitystä median vallankäytöstä.

Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen teos *Diskurssianalyysi liikkeessä* (1999) kuvaa kielellisen vuorovaikutuksen syntyä ihmisten välillä. Tämän tutkimuksen osalta

⁶ Johdatus laadulliseen tutkimukseen, Jari Eskola & Juha Suoranta, 1996, s. 11.

tuon vuorovaikutus muodostuu pääkirjoittajan ja lukijan välille. Kirja selkeyttää diskursianalyysin moninaista kenttää ja luo pohjaa tutkimusvälineen käytölle.

Matti Wiberg on julkaissut useita teoksia sekä artikkeleita. Wibergin teos *Politiikka Suomessa* (2006) on tarkoitettu oppikirjaksi, ja se kuvaa politiikan perusteita ja käsitteistöä. Tämän tutkimuksen osalta Wiberg valottaa median suhdetta yhteiskuntaan ja kansalaisiin. Wibergin väitteenä on, että median saatua lisää valtaa, se on ryhtynyt käyttämään valtaansa omia tarkoituksiaan ajakseen⁷.

Aikaisemmista turvallisuuspolitiikkaan ja lehdistöön liittyvistä tutkimuksista on syytä mainita Juho Rahkosen väitöskirja *Nato ja media* (2004). Rahkonen väitti, että Helsingin Sanomat ei ollut ottanut avointa kantaa Natoon. Tämä sai lehden vastaavan päätoimittajan kirjoittamaan aiheesta pääkirjoituksen. Rahkosen väitös etsii vastausta kysymykseen, miten Nato-keskustelua on käyty suomalaisessa mediassa. Rahkonen painottaa tutkimuksessa median vastuuta ja valtaa turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Hänen mielestään suomalaisilla ei ole tarpeeksi tietoa ja ymmärrystä Natosta, ilman median apua. Rahkonen väittää, että medialla on suora vaikutus siihen, miten kansalaiset kokevat ja ymmärtävät Naton. Toisin kuin Rahkosen väitöksessä, tämä tutkimus keskittyy yhden lehden turvallisuuspoliittisiin pääkirjoituksiin ja niissä käytettyyn kieleen. Väitöskirjaa on käytetty lähdemateriaalin kartoituksessa.

Poliittisen retoriikan tutkimuksen suomalainen kärkiosaaja on VTT Riikka Kuusisto. Kuusiston kirja (*Oikeutettu sota ja julma teurastus?*, 1998) käsittelee Yhdysvaltojen, Ranskan ja Ison-Britannian johtajien käyttämää kieltä (puheet ja lausunnot) Irakin ja Jugoslavian kriisien aikana. Kuusisto selkeyttää läntisten johtajien käyttämää retoriikkaa, jolla oikeutettiin toimia kyseisten kriisien aikana. Kaikille poliittisesta retoriikasta kiinnostuneille Kuusiston teos on kiinnostavaa luettavaa. Tässä tutkimuksessa teosta on käytetty lähdemateriaalina.

⁷ *Politiikka Suomessa*, Matti Wiberg 2006, s. 246.

1. KONSTRUKTIVISTISET SILMÄLASIT

Konstruktivismia verrataan monissa kohdin materialismiin tai realismiin, jotka eroavat monilta osin konstruktivismista. Yksinkertaistettuna materialismi näkee rakenteen nojautuvan valtaan, jota voimme selkeästi mitata ja havainnoida. Sosiaaliset teoriat, kuten konstruktivismi, pyrkivät lähtökohtaisesti näkemään toiminnan takana vaikuttavat tekijät. Näitä tekijöitä on usein vaikea havaita tai suoranaisesti mitata. Tämänkaltaiset taustavoimat ovat materialistien mukaan toissijaisia.⁸

Konstruktivismi korostaa muiden kuin materialististen tekijöiden merkitystä. Konstruktivismi on näkemys siitä, miten jotkin asiat ovat rakentuneet⁹. Teorian tarkoitus on auttaa ihmisiä ymmärtämään asioiden toimintaperiaatteita ja ennen kaikkea niiden rakenteita.¹⁰ Konstruktivismi on moninainen ja laaja-alainen näkemys, josta voidaan ja ollaankin erimielisiä. Jopa konstruktivistien kesken teoriasta käydään jatkuvaa keskustelua. Joidenkin tutkijoiden mukaan koko konstruktivismista ei saisi puhua teorianana, vaan sitä pidetään analyttisenä työkaluna¹¹. Konstruktivismi onkin analyysin väline, jolla havainnoidaan sosiaalista todellisuutta¹². Konstruktivismia on vaikea määritellä tarkasti, ja sen vuoksi teoria herättää paljon keskustelua ja kritiikkiä.¹³

Konstruktivistin maailma on avoin, laaja ja täynnä mahdollisuuksia. Ihmiset konstruivat itsensä tekijöiksi tuohon maailmaan, jossa todellisuus ja tosiasiat ovat olemassa vain ihmisten yhteisestä ymmärryksestä ja heidän keskuudessaan.¹⁴ Konstruktivismi on todellisuutta, jonka teemme. Ihminen kehittää todellisuuttaan sekä itseään eli konstruoi. Ihminen luo toiminnallaan konstruoidun ympäristönsä. Konstruktivismi saattaa tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Tämä johtuu siitä, että maailma konstruoituu yksilön tai tekijän omissa ajatuksissa.¹⁵ Konstruktivismi on yhteiskunnan rakentumisen selittämiseen ja tulkitsemiseen käytettävä väline, ja se hyväksyy toisten teorioiden tai välineiden saamat tulokset.¹⁶

⁸ Mm. Social theory of international politics, Alexander Wendt 1999, s. 23.

⁹ Wendt 1999, s. 7.

¹⁰ Wendt 1999, s. 370.

¹¹ Theories of international relations 3rd edition, Christian Reus-Smit 2005, s.202.

¹² Handbook of IR, James Fearon & Alexander Wendt 2002, s. 68

¹³ Handbook of IR, James Fearon & Alexander Wendt 2002, s. 56.

¹⁴ Handbook of IR, Emanuel Adler 2002, s. 100.

¹⁵ Commonsense constructivism or making of the world affairs, Ralph Pettman, s. 11.

¹⁶ Reus-Smit 2005, s.205.

Erityisen tärkeänä osana konstruktivismia Jyri Raitasalo näkee tietoisuuden ajasta. Asioiden relevanttius on aika- ja paikkasidonnaista. Asioiden luotu/konstruoitu merkitys saattaa ajankohdasta riippuen vaihdella huomattavasti.¹⁷ Väärään aikaan ja väärässä paikassa pidetty puhe tai julkaistu lehtikirjoitus saattaa johtaa asioiden erilaisiin tulkintoihin, kuin mihin ne alun perin oli tarkoitettu. Teon (puhe tai kirjoitus) merkitys on tässä suhteessa merkityksellinen. Tutkimukseen on valittu tarkka ajanjakso, jona analysoitavaa aineisto havainnoidaan ja tutkitaan. Tarkasteltaessa analyysin tuloksia tai tuotoksia, tulee tuo aikatekijä ottaa huomioon.

Christian Reus-Smitin mukaan konstruktivistit ovat luoneet käsitteen ”kirkas ja teoreettinen oppineisuus”. Reus-Smit kirjoittaa, että konstruktivismi on edesauttanut ymmärtämään ideoiden merkitystä kansainvälisten suhteiden muokkaajina. Tämän näkemyksen mukaan, on ollut suuri virhe keskittyä vain koviin arvoihin, kuten sotilaalliseen voimaan tai materiaalisiin laskelmiin, arvioitaessa valtioiden suhteita. Konstruktivistit ovat Reus-Smitin mukaan näyttäneet miten normit ja voimasuhteet muodostuvat ja muokkaavat poliittisia toimia ja toimijoita.¹⁸ Myös Raitasalo kokee, että konstruktivismi haastaa kylmän materialismin sekä individualismin. Raitasalo pyrkii tulkitsemaan asioita niiden merkityksen mukaan. Merkitys on hänen mukaansa sellainen miksi tekijät sen määrittelevät.¹⁹

Kansainvälisiin suhteisiin liittyen konstruktivismiin avulla tutkitaan kansainvälisen todellisuuden rakentumista. Ihminen konstruoi todellisuutta tekojensa avulla. Hänen puheensa ja kirjoituksensa kansainvälisellä foorumilla rakentavat kansainvälistä todellisuutta. Maailma tehdään sellaiseksi kuin se on.²⁰ Toisaalta ihminen kehittää ja rakentaa itseään samanaikaisesti. Lukiessaan lehden pääkirjoitusta yksilö rakentaa oman ajattelun pohjalle uutta todellisuutta. Lehden teksti vaikuttaa hänen ajatuksiinsa ja saa aikaan muutosta.

Konstruktivistisessa todellisuudessa ei kuitenkaan nähdä rakennetta ja tekijää erillisinä asioina. Rakennetta ei ole olemassa ilman tekijää, mutta toisaalta tekijä ei myöskään luo, ainakaan tietoisesti, tätä rakennetta. Toimijat luovat asioille merkityksiä kanssakäymisessä, jolloin merkitykset muuttuvat, koska ne konstruoituvat eri tavalla

¹⁷ Constructing war and military power after the Cold war, Jyri Raitasalo 2005, s.69.

¹⁸ Reus-Smit 2005, s.206–207.

¹⁹ Raitasalo 2005, s.67–68.

²⁰ Constructivism in IR, Maja Zehfuss 2002, s. 151 – 157.

uudessa tilanteessa. Asialle annetaan merkitys kahden tekijän välillä, jolloin merkitys onkin kahden erillään konstruoituneen todellisuuden uusi merkitys, mutta ei näiden summa.²¹ Pääkirjoituksen ja ennalta rakentuneen merkityksen pohjalle kasvaa uusi erilainen merkitys. Kieli on sosiaalista toimintaa ja se muodostaa todellisuutta lukijan mielessä. Kieltä voidaan tutkia konstruktivismiin keinoin.²²

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään konstruktivismia kolmen eri merkityksen kautta. Nämä merkitykset ovat valta, normit/ säännöt ja kulttuuri. Tärkeimpänä kohteena on luonnollisesti median käyttämä valta.

1.1 Vallan maailma

Valta kahden tekijän välillä on määräävä osa todellisuutta. Vallalla ei tässä kohdin tarkoiteta pelkästään asioita, joilla toista osapuolta pakotetaan vaan ennen muuta valta nähdään tekijänä, jolla saavutetaan yhteisiä päämääriä.²³ Strategiset voimavarat voidaan tehdä käsitteelliseksi, jolloin toimija haluaa ymmärrystä ja yhteistyötä muiden toimijoiden kesken.²⁴ Valta saa yksilöiden tai yhteisöjen kanssakäymisessä monia vivahteita, ja valta voidaan jakaa myös moniin eri osiin niiden käytön tai alkulähteiden mukaan. Myös kielellä on vahva merkitys vallan välineenä. Kun kieltä käytetään vallan välineenä, tavoitteena ei suinkaan ole vallanalaisten painostaminen tahdosta riippumatta. Kieli vallanvälineenä pyrkii saamaan vallanalaiset valtaapitävien kanssa samanmielisiksi, vallanalaisten omasta tahdosta. Tällöin voidaan ajatella, että myös sitoutuminen olisi huomattavasti korkeammalla tasolla.²⁵

1.1.1 Sotilaallinen valta

Valta voidaan nähdä määräävänä ja uhkaavana tekijänä. Barry Buzan kirjoittaa, että vallan ja turvallisuuden vastakkainasettelu ei tule ikinä loppumaan. Kylmän sodan päättyminen vähensi blokkien välisiä jännitteitä, mutta toimijoiden välinen kamppailu ei loppunut kokonaan. Tällainen valta koetaan uhkana toimijan tai toimijoiden turvalli-

²¹ Raitasalo 2005, s.72–73.

²² Merkitysten maailma, Mikko Lehtonen 1996, s. 34.

²³ Raitasalo 2005, s.97.

²⁴ Raitasalo 2005, s.98.

²⁵ Lehtonen 1996, s. 23.

suudelle.²⁶ Sotilaallisesta vallasta ja sotilaallisen voiman käytöstä saimme hyvän esimerkin Venäjän ja Georgian välisessä kriisissä vuonna 2008. Sotilaallista voimaa ei epäröity näyttää saati käyttää.²⁷

Tutkija John Garnet väittää, että sotilaallinen valta toimii yleisesti hyväksyttynä osana kansainvälistä päätöksentekoa. Valta on päättäjien hyväksymää sekä hyväksikäyttämää väkivaltaa, jota käytetään tarpeen niin vaatiessa.²⁸ Eri toimijat käyttävät monia vallanmuotoja saavuttaakseen päämääränsä kansainvälisellä kentällä. Valta nähdäänkin tärkeänä osana kansainvälistä yhteistyötä eikä sen olemassaolo ole uhattu.²⁹

1.1.2 Taloudellinen valta

Taloudellisella vallan käytöllä pyritään vaikutukseen. Valta on jotain, mitä voimakkaalla valtiolla on ja mitä se kykenee kerryttämään. Kertymisen tyrehtyminen on uhka valtiolle ja sen minuudelle.³⁰ Klaus Knorr näkee taloudellisen vallan ns. oletettuna valtana, jolloin sitä voidaan pitää todellisena valtana. Hän selittää taloudellista valtaa talouspolitiikan painostuskeinoin. Maalla, jolla on suurempi osa markkinoista, on myös todellisuudessa suurempi vallaltaan.³¹ Tähän päätelmään on helppo yhtyä. Nykyaikaisista valtioista tai niiden liitoista suurinta valtaa käyttävät suurimmat talousmahdit, kuten USA ja Euroopan unioni. On kuitenkin huomionarvoista, että taloudellinen valta ei takaa suotuisaa lopputulosta kaikissa olosuhteissa. Taloudellinen valta onkin resurssien käytön taitoa ja tahtoa käyttää tätä valtaa. Taloudellista valtaa voidaan käyttää painostuskeinoina sekä välineenä sitouttaa apua tarvitseva yhteistyöhön avun antajan kanssa.

²⁶ People, states & power, Barry Buzan 1991, s.320.

²⁷ Vaikka Venäjän ja Georgian kriisin juuret ovat monisäikeiset, yhtenä tärkeänä laukaisevana tekijä elokuun 2008 tapahtumille oli Georgian halu Naton jäseneksi. Osoittamalla sotilaallista voimaa Venäjä näytti sekä Georgialle että Natolle olevansa sotilaallisesti voimakas ja myös valmis käyttämään tuota voimaa.

²⁸ Contemporary strategies I, John Garnett 1987, s. 71.

²⁹ Garnett 1987, s. 74.

³⁰ Perspectives on world politics, Klaus Knorr 1991, s. 84.

³¹ Knorr 1991, s. 85.

1.1.3 Median käyttämä valta

John Streetin mukaan medialla on valtaa poliitikkoihin ja heidän äänestäjiinsä. Street tarkastelee median valtaa kolmen eri näkökulman kautta. Diskurssin valta on hänen mukaansa, median valtaa tiedonvälittäjänä. Tieto on valtaa, kuuluu hyvin tunnettu sanonta. Tämän perusteella medialla on valta valita mitä tietoa se kulloinkin jakaa ja mistä näkökulmasta. Media jakaa itse konstruoimaansa totuutta lukijoilleen. Lehti ohjaa lukijaansa totuuden lähteille omien ajatustensa kautta.³²

Toisaalta medialla on myös valta päättää kenen ajatuksia se uutisoi ja välittää. Medialla on valta valita kulloiseenkin tilanteeseen sopiva "totuus". Media päättää kenellä on kulloinkin hallussaan paras ja oikeanlaisin totuus. Tämä valinta tehdään esimerkiksi päätettäessä ketä haastatellaan tai siteerataan.³³ Voidaan väittää, että lehti tekee näitä valintoja päivittäin ja niiden pohjalla on sekä uutisarvo³⁴ että lehden omien tavoitteiden ja ns. lehden oman linjan korostaminen.

Myös poliittiset päättäjät ovat riippuvaisia mediasta. Vaikka poliitikkojen velvollisuus on tietyllä tavalla valvoa viestintää, ovat he kuitenkin viime kädessä riippuvaisia mediasta viestittäjänä. Poliitikkojen tulee saada palstatilaa ja radio- sekä tv-aikaa, jotta heidän päätöksensä ja ajatuksensa saavuttaisivat äänestäjät. Lisäksi tiedotusvälineet toimivat viestinsä puolesta uusien lakien tai säädösten välittäjänä. Näin ollen poliitikkojen tulee olla suopeita kontrolloidessaan mediaa.³⁵

1.1.4 Vallan merkitys

Konstruktivistisessä näkökannassa materiaallinen valta ilmenee ja vaikuttaa, koska sillä on merkitys sosiaalisen rakenteen kautta. Valta muokkaantuu käytännöiksi kulttuurin välityksellä. Toimijoiden yhteinen tieto ja tausta ilmenevät normeina ja jaettuina tarpeina. Tällöin valta toimii tekijöitä ohjaavana välineenä.³⁶ Alexander Wendt väittääkin, että valta saa rakenteensa nimenomaan kulttuurin ja ideoiden kautta³⁷. Kon-

³² Mass Media, Politics and Democracy, John Street 2001, s. 232-234.

³³ Street 2001, s. 235.

³⁴ Uutisarvolla tarkoitetaan tässä kohdin lehtikirjoituksen arvoa uuden ja yllättävän asian julkittuajana.

³⁵ Street 2001, s. 236.

³⁶ Raitasalo 2005, s.99.

³⁷ Wendt 1999, s. 371.

struktivistit näkee tämän hetkisen päätöksen vaikuttavan tulevaisuuden päätöksiin. Tällöin valta on ennen kaikkea positiivinen ja rakentava tekijä, eikä vallankäytön tarvitse heikentää osapuolten asemaa suhteessa toisiinsa.

Jyri Raitasalo kirjoittaa sosiaalisesti rakentuneista suhteista, jotka saavat merkityksen yhteisesti rakennettujen tavoitteiden ja toimijoiden mukana. Raitasalo toteaa, että päätöksille voidaan löytää tietoisia tai tiedostamattomia syitä, jotka vaikuttavat tulevaisuuden toimintoihin. Tästä johtuen päätökset rakentavat tulevaisuuden sosiaalisen rakenteen.³⁸ James Fearon ja Alexander Wendt päättelevät, että toimijoiden ajatuksilla ja teoilla on aina jokin tausta, jonka pohjalta he tekevät uuden päätöksensä. Nämä taustat ovat rakentuneet ennen muuta sosiaalisesti.³⁹ Väitetään, että selitykset toimille ovat enemmän sosiaalisia kuin primitiivisiä ja niihin vaikuttavat aikatekijät. Fearon ja Wendt toteaaakin, että teko ja vaikutus ovat yksilöllisesti kasvavia ilmiöitä⁴⁰, jotka toteutuvat vain tietyssä ajassa ja paikassa.

Konstruktivismi käsittelee valtaa eri tilanteissa eri tavoin. Vallassa koetaan olevan sekä positiivisia että negatiivisia puolia. Valta ja halut ovat tärkeässä asemassa, mutta niiden rakentuminen on tapahtunut enemmän kulttuurin ja ideoiden kuin materian pohjalle. Vallan synty ja vaikutus koetaan tärkeäksi osaksi valtioiden tai ihmisten kanssakäymistä. Kuitenkin konstruktivismi näkee vallan merkityksen aina aika- ja tilannekohtaisena, ja sen arvo muuttuu tilanteiden muuttuessa. Ihmiset luovat merkityksen vallalle ja samalla arvottavat sen merkitystä niin itselleen kuin tilanteeseen. Rakentuneet vallat toimivat positiivisesti maiden suhteiden kehittäjinä, jolloin molemmat osapuolet hyötyvät.

1.2 Normit ohjaavat ja sitouttavat

Säännöt eli normit ymmärretään yleisesti rajoiksi tai muureiksi, joiden sisällä tapahtuu ihmisten tai valtioiden toimintaa. Säännöt määräävät mitä missäkin tilanteessa voi tai tulee tehdä. Säännöt ovat toimintaa ohjaavia muureja, ja ne rakentuvat tietyn yhtei-

³⁸ Raitasalo 2005, s.99–100.

³⁹ Handbook of IR, James Fearon & Alexander Wendt 2002, s. 57.

⁴⁰ Handbook of IR, James Fearon & Alexander Wendt 2002, s. 58

sön ympärille. Yhteisön jäsenten tulee hyväksyä nämä säännöt ja toimia niiden mukaisesti, jotta he voivat olla osa tätä kokonaisuutta.⁴¹

Normit ovat yhteisiä ja jaettuja ajatuksia, jotka ilmenevät jossain muodossa. Ilmenemisen ei tarvitse olla muutosta käyttäytymisessä.⁴² Jos sääntöjä noudatetaan vain silloin kun voimakkaampi osapuoli niin tahtoo, syntyy väistämättä kritiikkiä sääntöjä kohtaan. Konstruktivistinen näkökanta kokee säännöt yhdessä luoduiksi ja rakennetuiksi. Säännöt ovat yhteistyön ja samankaltaisen näkemyksen tulos, jolloin toinen osapuoli ei voi muuttaa niitä vain omaksi edukseen. Sääntöjen muuttaminen muuttaa tilanteen rakenteen ja merkityksen.

Säännöt ovat tärkeitä, mutta ne eivät ole tekoja. Säännöt luovat kentän, jolla toiminta tapahtuu. Säännöt laillistavat tavoitteet ja tulokset. Ne myös mahdollistavat tavoitteiden saavuttamisen.⁴³ Toimijat voivat hyväksyä jotkin säännöt, koska ne ovat osa heidän identiteettiään. Toimijat noudattavat sääntöä ja liittyvät osaksi joukkoa. Samanaikaisesti toimija kehittää itseään. Tällöin säännöstä tulee niin voimakas, että sen rikkominen on lähes mahdotonta. Muuttuessaan säännöt saattavat luoda uusia sääntöjä. Tämä tukee konstruktivistista näkökulmaa, jossa säännöt eivät välttämättä ole neuvotteluiden tulos.⁴⁴ Säännöt koostuvat sosiaalisesta identiteetistä ja luovat kansallisille tarpeille tarkoituksen. Toimijat tekevät ratkaisunsa, eivät pelkästään fyysisten kykyjensä, vaan normien ja niiden ymmärryksen pohjalta.

Robert Keohane jakaa sääntöjen muodostamat toimijat kahteen eri osaan. Hänen mukaansa on kahdenlaisia liittoja. On liittoja joita ohjaavat erilaiset määritetyt hierarkkiset ohjeet, ja on neuvoteltujen sääntöjen mukaan toimivia järjestöjä. Säännöt kertovat miten jokin toimija voi käyttäytyä. Keohane toteaa kuitenkin, että tällainen ajattelu pätee vain tietyillä toimijoilla, joiden synty, muutos ja loppu voidaan tunnistaa.⁴⁵

⁴¹ Handbook of IR, Andrew Hurrell 2002, s. 143

⁴² Wendt 1999, s. 185.

⁴³ Raitasalo 2005, s.75–76.

⁴⁴ Raitasalo 2005, s.77–78.

⁴⁵ International institutions and State power, Robert O. Keohane 1989, s. 164-166.

1.3 Kulttuurinen kivijalka

Konstruktivistit ajattelee, että sosiaalisten rakenteiden pohjalla on muutakin kuin materiaa. Yhtenä tärkeänä osana sosiaalista todellisuutta on kulttuuri. Väitetään, että valtiot toimivat vain, jos ovat rakentuneet samalla alueella toimivien samanhenkisten ihmisten ympärille. Tätä samanhenkisyyttä voidaan kutsua kulttuuriksi. Alexander Wendtin mukaan yksi sosiaalisen rakenteen merkki on jaettu tieto eli kulttuuri⁴⁶.

Kulttuurista laajuutta ei synny, mikäli toimijat eivät keskenään jaa asioiden merkityksen ymmärtämistä. Tämä tarkoittaa, että toimijoiden pohjimmaisat halut ja ajatukset tulisivat olla samankaltaisia. Materialistit ajattelevat kaiken rakentuvan vain materiaan päälle, jolloin he eivät huomioi kulttuurisia seikkoja.⁴⁷ Kulttuuri rakentuu yhteisistä haluista ja kokemuksista.

Media toimii merkitysten luojana ja muokkaajana. Teksti ohjaa lukijaansa tiettyjen merkitysten avulla kohti yhteistä käsitystä jostakin asiasta. Media välittää valtaapitävien ajatuksia, joista on tapana tulla vallanalaisten ajatuksia. Jotta vallanalainen ymmärtää lukemansa, hänen tulee jakaa aikaisemmat tietonsa tässä tapauksessa välittäjänä toimivan median kanssa. Nämä merkitykset syntyvät sosiaalisesti ja näin ollen sitä voidaan tutkia konstruktivismiin keinoin.⁴⁸

Kulttuuri kahden valtion välille rakentuu yhteisestä tiedosta. Valtioiden tulee tuntee ja tietää mahdollisimman paljon toistensa kulttuureista, jotta ne kykenevät yhteistyöhön. Valtioiden ymmärtäessä toisiaan, ne kykenevät luomaan oman yhteisen kulttuurinsa ja näin ollen toimivat sen puitteissa kansainvälisellä areenalla.⁴⁹

Yhteinen tieto ja tietämys eivät ole muuta kuin uskomuksia ja jaettuja ajatuksia. Tämä tarkoittaa, että jokainen muutos näissä tekijöissä vaikuttaa väistämättä yhteiseen kulttuuriin. Tässä kohdin Wendt kuitenkin toteaa, että muutos jatkuu vain niin kauan kuin se vaikuttaa yksilöihin.⁵⁰

⁴⁶ Wendt 1999, s. 140.

⁴⁷ Wendt 1999, s. 158.

⁴⁸ Lehtonen 1996, s. 25 ja s. 74–89.

⁴⁹ Wendt 1999, s. 158.

⁵⁰ Wendt 1999, s. 159.

Kulttuuri on kuitenkin vain tekijöidensä ajatuksia. Se muovautuu yksilön mukaan eikä siitä voi tehdä yhtä ainoaa totuutta. Joka tapauksessa kulttuuri antaa merkityksen asioille ja tekijöille⁵¹.

1.4 Silmälasis käytössä

Tässä tutkimuksessa tutkitaan sosiaalista todellisuutta sekä sen rakentumista. Tutkimuksen kirjoitettu teksti luo omalta osaltaan kyseistä todellisuutta. Konstruktivismi koetaan tämän tutkimuksen kannalta parhaaksi lähestymistavaksi. Tutkimuksessa ei tavoitella kovia faktoja tai tuloksia, vaan kuvataan todellisuutta, jota tutkittavaksi aineistoksi valitut kirjoitukset rakentavat.

Helsingin Sanomien pääkirjoitus antaa merkityksen kirjoituksen kohteelle. Konstruktivistisesti katsottuna kirjoitus muokkaa yksilön todellisuutta ja vaikuttaa hänen ajatuksiinsa ja tekoihinsa. Pääkirjoitus kertoo lukijalleen kirjoituksen kohteesta ja luo kohteesta mielikuvan. Vaikka merkitys viime kädessä syntyy vasta lukijan ajatuksissa, ja näin ollen myös lukijalla on vaikutusta lopputulokseen, on todettava, että tekstin tuottajalla on enemmän valtaa kuin lukijalla. Teksti julkaistaan aina jostain tarkoitusta varten ja näin tekstejä ei voida katsoa täysin avoimina kaikille tulkinnoille. Lukija antaa oman merkityksensä tekstille lukiessaan sen tietyssä tilanteessa tietynä aikana.⁵²

Painettu teksti on teko, joka vaikuttaa yksilöön. Se muokkaa todellisuutta ja antaa asioille merkityksiä. Merkitykset toimivat rakennusaineina todellisuuden luomisessa. Ei ole olemassa todellisuutta, jos me emme sitä omien konstruktioidemme kautta rakenna. Vaikka rakentaminen ei sinällään ole tiedostettua, sitä tapahtuu koko ajan.

⁵¹ Wendt 1999, s. 190.

⁵² Lehtonen 1996, s. 144–151.

2. TUTKIMUSMENETELMÄ

Konstruktivistisen maailmankatsomuksen omaavat tutkijat käyttävät useita eri metodeja tai niiden yhdistelmiä tutkimuksissaan. Metodeina voidaan käyttää mm. positivismia, kvalitatiivisuutta, kvantitatiivisuutta, etnologiaa, narratiivista analyysia ja diskurssianalyysia. Näiden metodien käytöstä kiistellään, ja niiden mahdollisuuksista tutkia konstruktivistista maailmaa vallitsee eriäviä mielipiteitä. Kaikilla metodeilla pyritään tutkimaan sosiaalisten rakenteiden ja toimijoiden taustavaikuttajia, mutta kaikki tutkijat eivät hyväksy metodikentän näin laajaa kirjoa. Konstruktivistit ovat hyvin epäsopea joukko tutkijoita, joilla kaikilla on tavoitteena selvittää sosiaalisesti rakentuneen maailman osia. Toisaalta jotkin tutkijat ajattelevat, että metodikentän laajuus on kyseisen näkökulman monikäyttöisyyden ja toimivuuden taustalla.⁵³ Monialaisuus asettaa katsontakannan kritiikin alle, ja tätä kritiikkiä lisää konstruktivististen tutkijoiden keskinäinen eripuraisuus.

Tämän tutkimuksen metodi on diskurssianalyysi. Työn toisessa luvussa käsitellään ennen kaikkea diskurssianalyysin sisältöä ja perustellaan miksi kyseiseen metodiin on päädytty. Luvussa esitellään diskurssianalyysin välineet, joilla aineistoa analysoidaan. Lisäksi paneudutaan kielen merkitykseen ja siihen miten monin eri tavoin kirjoitettua sanaa voidaan tulkita ja ymmärtää.

2.1 Kieli todellisuuden tulkkina

Kielenkäyttöä voidaan tutkia todellisuuden rakentajana. Kieli nähdään osana todellisuutta eikä niinkään sen kuvana. Tällöin analysoidaan kieltä sosiaalisen todellisuuden tuottajana.⁵⁴ Diskurssianalyysi tutkii kielen ulkoasua ja sen vaikutusta lukijan mielipiteisiin, ja tämän kautta vaikutusta kulttuuriin. Diskurssi on tiedon avulla muodostunut näkemys, joka muokkaantuu lukijan mielessä tilanteesta riippuen.⁵⁵

Kielenkäytön tarkoituksena on rakentaa eli konstruoida maailmaa. Samalla kieli tekee kohteestamme merkityksellisen. Kieli antaa sanalle useamman merkityksen kuin en-

⁵³ Handbook of IR, Emanuel Adler 2002, s. 101.

⁵⁴ Jokinen, Juhila, Suoninen 1993, s. 9.

⁵⁵ Media Studies, Eoin Deveroux 2007, s. 78-82.

sisilmäyksellä näyttäisi.⁵⁶ Merkitykset konstruoituvat sosiaalisten käytäntöjen osana. Sosiaalinen todellisuus on sekä kohde että tuote.⁵⁷ Todellisuutemme on täynnä yksilöiden tuottamia merkityksiä, mutta yksilöinä olemme tuon todellisuuden tuotteita.⁵⁸

Voidaan myös ajatella, että kieli muuttaa käsityksiämme todellisuudesta luomalla merkityksiä sanoille. Esimerkkeinä käytetään usein mainoksia, jotka muokkaavat ihmistä ja tekevät hänestä kuluttajan. Mutta myös uutistekstin voimakkaat kielikuvat kertovat lukijalleen kohteesta paljon enemmän kuin pelkän uutisaiheen. Esimerkiksi kielikuva ”Terve järki”, on tarkoittanut eri aikoina huomattavan erilaisia asioita. Joskus se on voinut tarkoittaa vaimon alistamista kotiorjaksi tai kenties lapsen kurittamista. Näitä merkityksiä ei nykypäivänä liitetä osaksi tervettä järkeä.⁵⁹

Tässä tutkimuksessa ei ole tarkoitus tutkia pääkirjoitusten kirjoittajia, vaan heidän tekstejään, sekä miten tekstit kuvaavat sosiaalista rakentumista. Kirjoitettu teksti nähdään tekona eikä vain tapahtumia kuvaavina kirjainjonoina. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan käytetä puhtaasti lingvistiikan keinoja. Lingvistinen diskurssianalyysi tutkii kielenkäyttöä, kun taas yhteiskuntatieteellinen diskurssianalyysi paneutuu kielenkäytön kautta muihin ilmiöihin⁶⁰.

Diskurssianalyysi on haasteellinen sosiaalisen rakentumisen kannalta. Teksteihin vaikuttavat sosiaaliset rakenteet, jolloin on vaikeaa erottaa käytäntöjä näkökulmista. Kysymykset, miten muokkausta tapahtuu ja missä suhteessa, tekevät analysoinnista haastavaa. On tärkeää huomata, että myös tutkijan tekstiä muokkaavat nämä rakenteet.⁶¹ Tutkimustulokset ovat tutkijan ja aineiston oma konstruoitunut kokonaisuus, joka on muodostunut tiettyssä ajassa ja paikassa.

Diskurssianalyysissa on Norman Faircloughin mukaan kolme tärkeää asiaa: aineisto, analyysi ja tulokset.⁶² Diskurssianalyysia voidaan käyttää moniin eri tarkoituksiin, ja välineenä se ei ole riippuvainen tutkimuksesta.

⁵⁶ Jokinen, Juhila, Suoninen 1993, s. 18.

⁵⁷ Jokinen, Juhila, Suoninen 1993, s. 23.

⁵⁸ Lehtonen 1996, s. 144–151.

⁵⁹ *Analysing Discourse*, Norman Fairclough 2003, s. 8. Kts myös Lehtonen 1996, s. 20.

⁶⁰ *Kieli, diskurssi ja yhteisö*, Sari Pietikäinen 2000, s. 192.

⁶¹ Fairclough 2003, s. 25.

⁶² *Discourse and social change*, Norman Fairclough 1992, s. 225.

Tiedotusvälineet vaikuttavat yhteiskuntaamme ja sen kehittymiseen. Ne päättävät millä asialla on milloinkin merkitystä. Diskurssianalyysin tarkoitus on analysoida tiedotusvälineiden käyttämää kieltä.⁶³ Tässä tutkimuksessa keskitytään ainoastaan kirjoitettuun aineistoon ja sen analysointiin diskurssianalyysin keinoin. Tutkimuksessa pyritään jäsentämään erityisesti tekstiä yhteiskunnalliseen kontekstiin ja analysoimaan tekstin käytäntöjä. Diskurssi on tiedonmuoto todellisuuden sosiaalisena konstruktiona⁶⁴.

2.2 Miksi diskurssianalyysi?

Diskurssianalyysin lähtökohta on tarkastella kieltä tekemisenä, joka saa muotonsa sosiaalisissa prosesseissa, sekä miten kieli rakentaa sosiaalista todellisuutta⁶⁵. Väitän, että Helsingin Sanomien pääkirjoitukset ovat muodostuneet eri prosessien kautta, ja niiden merkitys sekä muoto konstruoivat omalla tavallaan nyky-yhteiskuntaa. Kirjoitukset muokkaantuvat osaksi ajatuksia ja rakentavat uutta todellisuutta. Tutkitessa pääkirjoituksia tutkitaan samalla yhteiskuntaamme ja sen rakenteita.

Diskurssianalyysin lähtökohtana on, että ilmiötä voidaan kuvata ja ymmärtää kielellisesti monin eri tavoin⁶⁶. Tavoitteena on, ettei asioille etsitä syitä, vaan niiden kuvaamiseen käytettyjä tapoja. Halutaan siis kysyä, miksi jokin asia on ilmaistu tällä tavoin. Kun Helsingin Sanomat kirjoittaa pääkirjoituksessaan esimerkiksi EU:n turvallisuusjoukoista, voidaan pohtia, minkälaisina tekoina kyseinen teksti toimii⁶⁷. Teksti ei ole vain kirjoitettua todellisuutta, vaan se nähdään merkittävänä sosiaalisen todellisuuden rakennuspalana. Helsingin Sanomia lukee päivittäin noin miljoona suomalaista ja sen verkkolehti on 1,4 miljoonan lukijan käytössä⁶⁸. Koska lukijakunta muodostaa 1/5 suomalaisista, on sillä huomattava merkitys yhteiskunnan rakentajana. Lehteä lukeva

⁶³ Miten media puhuu (suom.), Norman Fairclough 1995, s.12.

⁶⁴ Fairclough 1995, s.31.

⁶⁵ Diskurssianalyysi liikkeessä, Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen 1999, s. 17.

⁶⁶ Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, s. 18.

⁶⁷ Kts. Philosophical papers, J.L. Austin, s. 233-241. J.L. Austin valottaa sanoilla tekemistä ns. performatiivisilla ilmaisuilla. Tällöin kyse on sanoista jotka ns. itsessään tekevät. Austin jakaa ilmaisut niihin jotka nimeävät olemassa olevan tai luovat nimetyn asiantilan. Puheaktiteoria tarkoittaa, että jotakin voidaan tehdä sanojen avulla.

⁶⁸ KMT Lukija 2007/ TNS Gallup,

http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT_Lukijatiedote_Syky_2007-Kevat_2008.pdf, viitattu 27.2.2009.

kansalainen muodostaa omaa mielikuvaansa ja maailmaansa lukemansa pohjalta. Kieli ja sen merkitykset nousevat huomattavaksi osaksi jokapäiväistä elämäämme. Levikkinsä lisäksi Helsingin Sanomilla on kiistaton kärkiasema suomalaisessa journalistisessa kentässä. Lehden sanomaan luotetaan ja sitä siteerataan lähes päivittäin muissa medioissa. Vuonna 2008 uudestaan mediakenttään ilmestynyt keskustaporvallinen Uusi Suomikaan ei ole kyennyt haastamaan vanhaa kilpailijaansa. Voidaan väittää, että myös poliitikot seuraavat Helsingin Sanomia huomattavasti tiiviimmin kuin muita sanomalehtiä. Lehti vaikuttaa myös vallankäyttäjien maailmaan kirjoitustensa kautta. Näin ollen Helsingin Sanomien pääkirjoitukset ovat keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan sosiaalista rakennetta. Lehden rakentamat diskurssit eri asioista vaikuttavat mielipiteisiimme ja käyttäytymiseemme.

Tarkasteltavaksi aineistoksi tutkimukseen on valittu tietyn ajanjakson pääkirjoitukset. Tavoitteena on löytää tämän ajanjakson aikana mahdollisesti tapahtuneita muutoksia kirjoituksissa ja niiden kielenkäytössä. Kirjassa Diskurssianalyysi liikkeessä Eero Suoninen väittää, että teot (tässä kohdin pääkirjoitus) alkavat hyvin konventionaaliiseen sävyyn ja ajan kuluessa ne muokkaantuvat diskurssien mukaisesti tai niitä hyväksikäyttäen⁶⁹. Kirjoittaja muokkaa siis näkemystään ja kirjoittaa seuraavan kirjoituksen erilaiseksi vaikka sisältö voisi ollakin sama.

Helsingin Sanomien Nato-myönteisyys julkistettiin lehden pääkirjoituksessa jo vuonna 2004, ainakin päätoimittaja Janne Virkkusen mukaan. Kuitenkin vasta vuonna 2006 syksyllä asia nousi kunnolla puheenaiheeksi. Helsingin Sanomien Nato-myönteisyys oli kansan huulilla noin puoli vuotta ennen eduskuntavaaleja. Helsingin Sanomat ovat kirjoittaneet koko valitun ajanjakson ajan Euroopan integraatiosta, EU:n keskeisistä tapahtumista ja yleisesti EU politiikasta. HS on omien sanojensa mukaan pyrkinyt nostamaan turvallisuuspoliittisen keskustelun tasoa ja pyrkinyt vaikuttamaan positiivisesti Suomen turvallisuuspoliittisesta linjasta käytävään keskusteluun.

Tutkimuksessa tutkitaan, miten sosiaalinen todellisuus syntyy kirjoitusten kautta. Tekstien sisältämät kuvaukset ja selitykset sekä niiden rakentuminen ovat diskurssi-

⁶⁹ Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, s. 26–29.

analyysin keskeisiä kiinnostuksen kohteita⁷⁰. Diskurssianalyysi ei halua keskittyä toimintaan, vaan siihen miten kielellisesti asiat saavat merkityksen, ja miten erilaisia merkityksiä asioille voi olla käytettäessä eri sanoja.

2.3 Kirjoitetun tekstin identiteettistä, suhteesta ja idealismista

Norman Fairclough väittää kirjassaan *Discourse and social change* (1992), että on kolme tekijää joiden kautta diskurssia voidaan havainnoida. Identiteettiä tarkastelemalla tutkimme miten sosiaaliset rakenteet ovat luotu diskurssissa. Diskurssin suhdetta tutkimalla perehdymme diskurssin rakentamien tekijöiden väliseen toimintaan. Tutkimme miten rakentuneet tekijät liikkuvat ja toimivat diskurssissa. Idealismin näkökulmasta diskurssin tarkastelu perehtyy tekstien antamaan merkitykseen todellisuuden ja sen prosessien osalta.⁷¹

Diskurssien tarkastelu idealismin kautta linkittää meidät tarkastelemaan asioita poliittisesta näkökulmasta. Poliittiset toimet muodostavat, ylläpitävät ja muokkaavat merkityksiä. Diskurssilla ei niinkään ole poliittisia tai ideologisia arvoja. Erilaisissa tilanteissa diskurssit saattavat sisältää poliittisia tai ideologisia piirteitä tai jopa kannanottoja.⁷²

Lukija ymmärtää tekstin aina omalla tavallaan. Yksilön ymmärryksen pohjalla ovat hänen mielipiteet sekä aiempi tieto asiasta. Diskurssin identiteetti, suhde sekä idealismi ovat riippuvaisia, eivät vain yksilöstä, vaan myös tilanteesta, jossa hän tekstin lukee ja ymmärtää.⁷³ Tekstin merkityksellä on tarkoitus sosiaalisessa yhteydessä, ja näin ollen se rakentaa omalta osaltaan yhteisöämme ja yhteisömme sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyysi tutkii kielellisiä syy-seuraussuhteita sosiaalisten osien, yhteyksien ja vaikutusten osalta.⁷⁴

⁷⁰ Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, s. 248.

⁷¹ Fairclough 1992, s. 64.

⁷² Fairclough 1992, s. 68.

⁷³ *Analysing everyday text*, Glenn F. Stillar 1998, s. 52-54.

⁷⁴ Stillar 1998, s. 184.

2.4 Diskurssianalyysi välineenä pääkirjoitusten analysoinnissa

Syksyllä 2006 HS teki päätöksen tukea Suomen Nato-jäsenyyttä. ”Liittoutumattomuus on enää orpo fraasi”-otsikolla kirjoitettu pääkirjoitus toteaa, että Nato-jäsenyys olisi ”luonnollinen askel”. Päätoimittaja Virkkunen toteaaakin vuonna 2006 pääkirjoituksessaan ”Vielä kerran Natosta ja Suomesta”, että lehden kantaa pitää selkeyttää. Tämän tutkimuksen kannalta jälkimäinen pääkirjoitus ja sen julkaisuajankohta luovat aikakehyksen tutkimuksessa käytettävän aineiston analyysille.

Diskurssianalyysin käyttö tutkimuksen ”työkaluna” sopii mainiosti juuri lehtikirjoitusten analysointiin. Diskurssianalyysin yhtenä tavoitteena on nähdä kirjoitetun tekstin taakse ja ns. purkaa teksti eri osiin. Tekstin tutkiminen diskurssianalyysin avulla, auttaa ymmärtämään todellisuutta. Kieli jäsentää todellisuutta, sillä samanlaisuuksien näkeminen tekee todellisuudestamme jäsennettävämmän⁷⁵.

HS on Suomen suurin painettu media ja sillä on lukijoita ympäri maamme. Vaikka kaikki lehden lukijat eivät olisi samaa mieltä lehden artikkeleiden kanssa, vaikuttavat ne lukijoiden käyttäytymiseen ja muovaavat heidän mielipiteitään.

Teksti on sekä kohde että tuote. Teksti pyrkii kuvaamaan ihmisten ajatuksia, mutta samalla tekstillä voidaan myös vaikuttaa lukijaan. Teksti ja sen ymmärtäminen on tilannesidonnaista tai pikemminkin tekstin peilaamista aiemmin rakentuneeseen tietoon. Jotta sanomalehden tekstistä rakentuisi uusia ajatusmalleja ja mielipiteitä, tulee aiheeseen liittyvää tietoa jakaa useamman kuin yhden kerran. Ei riitä, että lehti kirjoittaa kerran mitä mieltä se on esim. EU:n turvallisuuspolitiikasta. Lehden pitää toistaa ja monisanaisesti rakentaa lukijakuntansa mielipidettä. Lehti konstruoi ja muokkaa mielipiteitä, joita voidaan tutkia diskurssianalyysin keinoin.

⁷⁵ Lehtonen 1996, s. 41–43.

3. HELSINGIN SANOMAT LUO MERKITYKSIÄ

Tutkimustyön kolmas luku sisältää analyysiosuuden. Luvussa analysoidaan Helsingin Sanomien pääkirjoituksia ja niiden merkitystä yhteiskuntamme rakentajana. Luvun alkuosassa pohditaan lehtikirjoittelun merkitystä ja perustellaan aineiston valintaan sekä ajan valintaan liittyvät tekijät. On syytä muistaa, että tutkimuksen tarkoituksena ei ole mustamaalata saati syyttää jotakin kirjoittajaa tai Helsingin Sanomia lehtenä. Tutkimuksen tavoitteena on auttaa lukijoita ymmärtämään lehtikirjoitusten merkitystä tai vaikutusta yksilöön sekä yhteiskuntaan.

3.1 Aineiston valinta – painettu sana valittuna ajanjaksona

Sanoma- ja aikakauslehdet, kuten muutkin mediakentän toimijat, rakentavat omalta osaltaan ihmisten todellisuutta. Ne muokkaavat yksilöiden ajatuksia ja mielipiteitä sekä rakentavat uusia ajatusmalleja asioista. Tässä tutkimuksessa tutkitaan yhden suomalaisen lehden pääkirjoituksia tietyssä aikaperspektiivissä. Tavoitteena ei ole luoda kuvaa koko suomalaisen median nykytilasta tai tavoitteista ja tarkoituspelistä. Itse asiassa kohde sinällään ei ole tutkimuksen päätarkoitus. Tutkimuskohteena voisi yhtä hyvin olla YLE:n uutislähetykset tai MTV3-ajankohtaisohjelmat tiettyinä ajanjaksona. Tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena on ymmärtää ja analysoida kirjoitetun tekstin monimuotoisuutta, sekä analysoida miten yksittäinen kirjoitus ja kirjain jonot muodostavat kuvan aikamme ilmiöstä tai tapahtumasta.

Media luo kuvaa tämän hetken Suomesta ja maailmasta. Se kertoo kriiseistä ja analysoi politiikkaa. Media pyrkii puuttumaan yhteiskunnan epäkohtiin ja haastaa poliitikot perustelemaan esityksiään ja päätöksiään. Media toimii kertojana, mutta sillä on myös painoarvoa tulkitsijana. Tapa, miten media tulkitsee ja kirjoittaa asiasta, ei ole merkityksetöntä. Lehden toimituksessa tehdään päätös kirjoitusten sisällöstä ja pyritään vaikuttamaan poliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon⁷⁶. Yksilön on huomattavasti helpompi luoda oma mielipiteensä, kun joku toinen esittää sen vakuuttavasti. Medialla on myös mahdollisuus toimia niiden uutisten välittäjänä, joita halutaan ihmisten tietoon. Esimerkiksi nykyaikaisen sodankäynnin yksi tärkeä osa on infor-

⁷⁶ Wiberg 2006, s. 246.

maatiosodankäynti, jonka osana mediasodankäynti välittää tietoa rintamalta ihmisten koteihin.

Mediaa voidaan pitää myös sotien oikeuttajana tai sodanvastaisen ilmapiirin synnyttäjänä. Vietnamin sodan vastustaminen sai lisäpontta brutaalien ja epäinhimillistä kärsimystä esittäneiden tv- ja sanomalehtiuutisten myötä. Suurvaltojen tämänhetkiset sodat ovat osoittaneet median merkityksen. Yhdysvalloilla on Irakissa sotilastukikoh-
tien yhteydessä ”medialeirejä”, joista välitetään uutiskuvat ympäri maailmaa. Median ja sodanjohdon viha-rakkaussuhde on tullut jäädäkseen. Everstiluutnantti Jari Rantapelkonen on todennut, että nykyaikaiset sodat ovat ennen muuta mielikuvasotia. Väitän, ettei 1970-luvun jälkeen ole tapahtunut yhtään koko maailmaan vaikuttanutta tekoa ilman tv- tai sanomalehtiuutista.

Median asema neljäntenä valtiomahtina korostuu mielikuvien kautta. Viikko vuoden 2008 kuntavaalien jälkeen TNS Gallup teki kyselytutkimuksen, jossa 1297:ä suomalaiselta kysyttiin äänestyskäyttäytymisestä. Tutkimuksesta selvisi, että suomalaisten äänestyskäyttäytyminen on viime vuosina muuttunut ehdokaskeskeisyydestä puoluekeskeiseksi. Tosin muutos kahdeksan vuoden takaisin vaaleihin oli vain muutaman prosenttiyksikön luokkaa. Tutkimuksessa tiedusteltiin ihmisten äänestyspäätökseen vaikuttaneita seikkoja. Vastauksista havaittiin, että 2000-luvulla käyttöön tulleet vaalikoneet vaikuttivat alle joka kymmenennen äänestyspäätökseen. Samoin vain joka kymmenes vastaajista ilmoitti, että ehdokkaan esiintyminen televisiossa olisi vaikuttanut paljon tai melko paljon äänestyspäätökseen. Tutkimuksen huomattavin tulos oli, että sanomalehtien kirjoitukset olivat tukeneet yli 60 % vastaajien äänestyspäätöstä paljon tai melko paljon. Lehtimainokset ja uutis- sekä ajankohtaisohjelmat tulivat tutkimuksessa seuraavina.⁷⁷

Vaikka televisio on vallannut alaa päämedianä, voidaan edellisen tutkimuksen perusteella sanoa, että sanomalehden painoarvo yhteiskunnallisten asioiden tulkkina ja uutisoijana on edelleen merkittävä. Taitava lehtijournalismi saa edelleen arvostusta, ja sen sanomaan uskotaan. Lehtiartikkelin vaikutus ihmisten ajatteluun ja päätöksiin on ilmeinen. Tässä tutkimuksessa aineisto koostuu tietyn aikavälin pääkirjoituksista.

⁷⁷ Puolue oli henkilöä tärkeämpi kuntavaalien äänestyspäätöksessä, Olli Pohjanpalo HS 18.11.2008 Kotimaa A4. Vaikka tutkimuksen virhemarginaali on 3 prosenttiyksikköä suuntaan, on lehdistön vaikutus ihmisten äänestyspäätökseen ollut merkittävä. Tutkimuksen otos koski 18–74-vuotiaita suomalaisia pl. Ahvenmaalla asuvat.

Tuo aika on valittu käsittämään yhden vuoden ajanjakson ennen vuoden 2007 eduskuntavaaleja. Tutkimuksella ei ole tarkoitus arvioida tarkkaan miten pääkirjoitukset vaikuttivat ihmisten äänestyskäyttäytymiseen, mutta tutkimuksen lukijan on syytä tiedostaa ko. aikatekijä lukiessaan tätä työtä.

Johtopäätöksenä todettakoon, että sanomalehtikirjoitukset vaikuttavat yksilöihin ja muokkaavat heidän maailmaansa. Suomalaisessa mediakentässä Helsingin Sanomilla on ehdoton kärkiasema levikkinsä ansiosta. Samalla Helsingin Sanomat on koko maan suurin sanomalehti ja sen vaikutus on erityisen suurta Etelä-Suomessa. Suomalaisista noin 80 % asuu Vaasa-Lappeenranta linjan eteläpuolella. Myös maamme poliittinen eliitti, taloudenvaikuttajat ja yhteiskunnan tärkeimmät virastot sijaitsevat Etelä-Suomessa. Jos lehtikirjoitukset vaikuttavat tavalliseen kansaan, sen vaikutus yltää myös päättävässä asemassa olevaan poliittiseen toimijaan. Tältäkin pohjalta voimme väittää, että Helsingin Sanomien merkitys ja vaikutus näkyy jokapäiväisessä elämässämme. Ehkä enemmän kuin ensi näkemältä uskoisi.

Suomessa käytävä keskustelu presidentin valtaoikeuksista ja osallistumisesta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on säilynyt uutisaiheena jo useamman vuoden. Vuonna 2008 Kokoomus ja Keskusta ovat olleet halukkaita karsimaan valtaoikeuksia, kun taas sosiaalidemokraatit eivät olisi halukkaita puuttumaan presidentin valtaan. Ennen vuoden 2007 eduskuntavaaleja käytiin keskustelua aiheen ympärillä, joskaan ei erityisen tiiviisti. Voidaan kuitenkin todeta, että tämäkin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva aihe nousi pintaan vaalien alla. Tässäkin suhteessa tutkimukseen valittu aikajana, jolla aineistoa tarkastellaan, on varsin osuva.

Vuonna 2006 Suomi toimi EU:n puheenjohtajana. Kyseiseltä ajanjaksolta ei odotettu suuria. EU:n ulkopoliitiikan koettiin olevan taantumassa, johtuen Lissabonin sopimuksen ratifiointikierrroksesta. Kaikki EU:n jäsenmaat eivät olleet tuolloin, eivätkä vielä tänäkään päivänä, hyväksyneet kyseistä sopimusta. Suomen puheenjohtajuuden aikana ulkopoliittisesti merkittävä Lähi-idän tilanne kärjistyi ja Suomi joutui selvitysmiehen tehtävään alueelle. Suomen tuolloinen ulkoministeri Erkki Tuomioja (sd.) joutui haastavaan tehtävään pyrkiessään ratkaisemaan aluetta vuosikymmeniä ravistelleita erimielisyyksiä. Suomen EU puheenjohtajuuskausi tukee aineiston aikaperspektiiviä mainiosti.

Tutkimusaineiston lähtökohta on 8.10.2006 julkaistu ”Vielä kerran Natosta”- pääkirjoitus. Aineisto on valittu 6 kuukautta ennen ja jälkeen em. pääkirjoituksen ilmestymispäivän mukaan. Yhteensä pääkirjoituksia, jotka käsittelevät Suomen turvallisuuspolitiikkaa, on tuona ajankohtana ollut 23 kappaletta. Pääkirjoitusten jakaumat kuukausittain on esitetty kuvassa 2. Jos laskee vuoden aikana ilmestyneen noin 360 numeroa, otos on noin 7 % koko vuoden numeroista. Tähän otokseen ei ole huomioitu lehden pääkirjoitusosiossa olevia vieraskynä-kolumneja vaan ainoastaan lehden omien pääkirjoitustoimittajien sekä lehden monivuotisen kirjoittaja Olli Kivisen⁷⁸ kolumnit, joissa käsitellään turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

Pääkirjoitusten lukumääriä tarkasteltaessa pylväsdiagrammina voi huomata muutamman kuukauden tai jakson, joissa kirjoituksia on ollut lukumääräisesti muita jaksoja enemmän. Erityisesti huomio kiinnittyy 2006 loka-joulukuun jaksoon, jona aikana on julkaistu lähes puolet vuoden tarkastelujakson turvallisuuspoliittisista pääkirjoituksista. Ilmiö selittynee Naton huippukokouksella, joka järjestettiin Riiassa joulukuussa 2006. Lehti kirjoitti ennen huippukokousta, miten suomalaisten tulisi valmistautua kokoukseen ja mitä toiveita Suomen päättäjien mielestä kokoukselta odotetaan. Huippukokouksen jälkimainingeissa lehti kritisoi Suomen poliitikkoja tehottomiksi, koska Suomi jäi kokonaan ilman kutsua ko. tapahtumaan.

Toinen selkeä intensiteetin kasvu tapahtui helmikuussa 2007. Lähestyvät vaalit sekä vuoden vaihtuessa päättynyt EU puheenjohtajuus selittänee tämän ilmiön. Lehden tavoitteena oli selkeästi vaikuttaa lukijoidensa äänestyskäyttäytymiseen ennen vaaleja. Lehti kritisoi voimakkaasti suomalaista vaalikampanjointia lähinnä turvallisuuspolitiikan puutteesta. EU puheenjohtajuudesta Suomi selvisi lehden mukaan hyvin arvosanoin.

⁷⁸ Vaikka Olli Kivinen tituleeraa itseään riippumattomaksi kolumnistiksi, voidaan hänen laskea kuluvan osaksi HS:n toimitusta. Olli Kivinen on ollut useita vuosia HS:n kolumnisina.

Kuva 2. HS pääkirjoitusten lukumäärät tarkasteltavana ajanjaksona on esitetty kuvassa.

3.2 Helsingin Sanomat luo oman turvallisuusympäristönsä

Turvallisuusympäristöllä käsitetään asioita, jotka vaikuttavat valtion tai yksilön olemassa oloon. Suomen turvallisuusympäristö ja siihen vaikuttavat uhkat ja mahdollisuudet käsitellään Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa, joka julkaistaan noin neljän vuoden välein. Viimeksi tämä selonteko julkaistiin vuonna 2004 (VNS 6/2004). VNS:n selonteossa arvioidaan Suomea mahdollisesti uhkaavia kriisejä sekä kansainvälisen toimintaympäristön muutosta. Selonteko luo Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimintalinjan periaatteet sekä tavoitteet.⁷⁹ Helsingin Sanomat luo pääkirjoituksissaan oman turvallisuusympäristönsä, jossa Suomi on kansainvälisenä toimijana. Minkälainen tuo ympäristö on, ja miten siihen vastataan, käsitellään tässä alaluvussa.

HS konstruoi Suomen toimijaksi kansainväliseen kenttään. HS pyrkii luomaan kuvan Suomesta omien tavoitteidensa ja halujensa mukaan. Koska HS kokee Suomen Nato-jäsenyyden yhdeksi tärkeimmistä tulevaisuuden turvallisuuspoliittisista ratkaisuista,

⁷⁹ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, VNS 6/2004, s. 1.

sen turvallisuusympäristö on varmastikin Nato-myönteinen. Se, miten HS tuon ympäristön rakentaa sekä millä väittein, on tutkimisen arvoista.

”Keväällä 2006 toimintaympäristö on muuttunut kokonaan toiseksi. Ajatukset Suomessa ovat toisenlaisia kuin vielä kuusi vuotta sitten. Itämeren ympärillä vain Suomi, Ruotsi ja Venäjä ovat Naton ulkopuolella. Suomi ja Ruotsi ovat tiiviissä yhteistyössä puolustusliiton kanssa ja Venäjäkin kumppanuusohjelman puitteissa.”⁸⁰

Helsingin Sanomat kokee Suomen toimintaympäristössä tapahtuneen muutoksia viimeisen 10 vuoden aikana. Kuten vastaava päätoimittaja Janne Virkkunen ko. kirjoituksessa aiemmin toteaa, 10 vuotta sitten Suomi ei ollut EU:n jäsen eikä Viro ja muut Baltian maat olleet Nato-jäseniä. Kirjoituksessa halutaan korostaa selkeästi, että jopa Venäjä tekee Naton kanssa yhteistyötä. Toisin sanoen, miksei Suomikin voisi laajentaa jo nykyistä kumppanuusohjelmaansa täysjäsenyydeksi. Toisaalta HS ei esittelle mitään tiettyä uhkaa, jota vastaan Suomen pitäisi Nato-jäsenyydellä torjua. Onko toimintaympäristössä havaittu muutos, jota ei erikseen esitetä, peruste liittyä sotilasliiton täysimääräiseksi jäseneksi?

”...Suomi on kuitenkin hyvin lähellä Natoa, ja jokainen uusi askel vie Suomea alati likemmäksi. – Suomen poliittisen johdon olisikin aika kertoa, mitä hyötyä liittoutumattomuudesta on ja mitkä ovat ne keskeiset perusteet, joiden nojalla Suomi pysyy sotilasliiton ulkopuolella.”⁸¹

⁸⁰ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006.

⁸¹ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006.

Tästä kirjoituksesta voimme päätellä, että toimintaympäristö ei sinällään ole muuttunut, vaan HS:n tavoite onkin saada poliitikot mukaan keskusteluun Nato-jäsenyydestä, sen eduista ja erityisesti siitä, mitkä ovat ne syyt, joiden vuoksi Suomi edelleen jättäytyy pois sotilasliitosta. Poliitikkojen olisikin aika kertoa ne syyt, miksi ulkopuolelle jäädään jos sellaisia edes on. Suomi jää ulkopuolelle silläkin uhalla, että ulkopuolella ei ole *muita kuin Ruotsi ja Venäjä*. Kirjoituksen mukaan Suomi on jo syvällä sotilasliitossa ja jokainen askel vie vain lähemmäs. Suomi on mukana Naton kumppanuusmaana, mutta ei saa oikeaa ja relevanttia hyötyä Natosta. HS:n mukaan, tämä hyöty on sotilasliiton perustamisasiakirjan 5. artiklan luomaa turvaa.

”...Suomi osallistuu laajalti Naton toimintaan ja taakan kantamiseen pääsemättä mukaan kaikkeen päätöksentekoon ja saamatta kaikkea Naton sisäistä tietoa. Suomi myös torjuu Naton perussopimuksen viidennen artiklan keskinäiset turvatakuut.”⁸²

Lehti ei ymmärrä miksi jäämme täysjäsenyyden ulkopuolelle, koska jo tällä hetkellä osallistumme vahvasti sotilasliiton toimintaan. Eli vaikka kustannamme satojatuhansia euroja kumppanuusohjelman myötä rauhanturvaamiseen, emme silti saa Natosta kaikkea mahdollista hyötyä. Suomi haluaa estää Natoa antamasta meille turvaa, vaikka Nato meidät hyväksyisikin. Suomi torjuu Naton myötä myös muut läntiset valtiot, vaikka osallistuukin jo osin Naton toimintaan. Taakan kantamisella viitattaneen Naton ja erityisesti USAn huonoon maineeseen maailmanpoliisina. Eli vaikka tahaamme maineemme, emme kuitenkaan halua sitä ainoaa oikeaa turvaa, jota maailmassa olisi tarjolla.

⁸² Natokin pohtii globalisaatiota, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 9.5.2006.

3.3 Venäjä, Venäjä ja Venäjä

Maantieteellisesti Suomi sijaitsee samassa paikassa kuin missä se on aina ollut. Se on tosiasia, jolle emme mahda mitään. Itäinen rajanaapuri on aikojen saatossa ollut Suomelle herra ja kauppakumppani. Suomen entinen presidentti Mauno Koivisto on todennut osuvasti, että vaikka maailma muuttuu, maantieteellinen asemamme ei⁸³. Venäjän näkökulmasta Suomi on yksi monesta kauppakumppanista ja rajanaapurista. Koska Venäjä haluaa olla sivistys- ja teollisuusvaltio, tulee sen vaalia hyviä suhteita naapureihinsa. Innovaatioiden ja pääomien saamiseksi hyvät suhteet ovat välttämättömiä.⁸⁴ HS käsittelee Venäjää pääkirjoituksissaan verrattain vähän. Tässä alaluvussa tutkitaan Venäjän asemaa Suomen turvallisuusympäristössä HS:n pääkirjoitusten mukaan. Mainiona yksittäisenä tekijänä HS mainitsee, että suomalaiset ovat kiinnostuneita siitä, mitä Venäjä ajattelee Suomen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä. Tämä siitäkkin huolimatta, että Suomi ei ole hakemassa jäsenyyttä.

”...On mielenkiintoista, että siitä huolimatta suomalaisia on koko ajan kiinnostanut suuresti, miten Venäjän johto suhtautuu Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen.”⁸⁵

Suomalaisten kiinnostus venäläisten mielipiteisiin on toki hieman outoa, sillä Suomen tulee nyt ja tulevaisuudessa tehdä omat poliittiset ratkaisunsa. Toisaalta Venäjä on meille tärkeä kumppani ja rajanaapuri, joten sen huomioiminen ei mielestäni ole niinkään ihmeellistä. Venäjän huomioiminen ja sen mielipiteiden kuunteleminen voi joutua pitkästä yhteisestä taipaleestamme naapureina ja kumppaneina, sekä hyvässä että pahassa⁸⁶. Toisaalta sitaatti voidaan ymmärtää siten, että suomalaispoliitikkoja kiinnostaa Venäjä siitä syystä, että todellisuudessa poliitikot ja eliitti pohtivat jo Nato-jäsenyyttä tosissaan, vaikka eivät sitä ääneen sanokaan. Vuotuisessa lehdistötilai-

⁸³ Maantiede ja historiallinen kokemus, Mauno Koivisto 1992, s. 12.

⁸⁴ Länteen vai itään, Juntunen Alpo 2003, s. 304.

⁸⁵ Nato-allergia ja Venäjä-allergia, HS pääkirjoitus 4.2.2007.

⁸⁶ Wendt 1999, s. 187-190.

suudessa Venäjän presidentiltä Vladimir Putinilta kysyttiin Suomen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä. HS tulkitsee vastausta seuraavassa.

”...Sotilaallisen infrastruktuurin lähentyminen Suomen kautta kohti Venäjän rajaa ei edistä maittemme välisten suhteiden ilmapiirin paranemista. Hänen (Putin) tietääkseen Suomen poliittinen johto on samaa mieltä siitä, että nykyiset uhkakuvat ovat aivan toisenlaisissa kysymyksissä, joihin voidaan hakea ratkaisuja vain molempien yhteistyöllä blokkien ulkopuolella. Lopullinen valinta asiassa kuuluu tietenkin Suomen kansalle ja poliittiselle johdolle.”⁸⁷

Helsingin Sanomien mukaan presidentti Putin vastasi erittäin korrektisti, ja on vain poliitikkojen harhaluuloa, että Venäjä haluaisi puuttua maamme turvallisuusratkaisuun. Vaikka Suomi hakisi Nato-jäsenyyttä, se ei vaikuttaisi kahdenväliseen yhteistyöhön. Putinin lausunto voidaan tulkita myös siten, että koska sotilaallisen infrastruktuurin lähentyminen ei tule edistämään maittemme suhteita, se toisaalta heikentää niitä. Tuskin Suomen ja Venäjän suhteet ajautuisivat status quo -tilanteeseen, jos toinen valtioista muuttaisi puolustuspolitiikkaansa peruselementtejä huomattavasti. Edellinen poiminta HS:n pääkirjoituksista kertoo, millaista retoriikkaa lehti käyttää. Mahdollisten venäjäpelkoisten suomalaisten harhaluulot korjataan yhdellä tulkinnalla Venäjän presidentin vastauksesta. Näin luodaan kuva, jossa Venäjä ymmärtää Suomea ja näin ollen hyväksyy Suomen toiminnan. Venäjää on turha pelätä.

”...(Venäjä) suhtautuu nihkeästi Suomen Nato-jäsenyyteen. Linja on täysin luonnollinen. Totta kai Moskova edistää mahdollisuuksiensa mukaan kehitystä,

⁸⁷ Nato-allergia ja Venäjä-allergia, HS pääkirjoitus 4.2.2007.

jossa kaksi sen länsinaapureista eli Valko-Venäjä ja Suomi lähenevät vapaaehtoisesti "lähiulkomaan" asemaa. Sehän tarjoaa Venäjälle mahdollisuuden säilyttää menneisyyden sananvaltansa naapureiden asioissa.”⁸⁸

HS:n mukaan Venäjä harjoittaa reaalipoliittikkaa, joka on täysin ymmärrettävää. Venäjä toimii kuten mikä tahansa suurvalta, ja haluaa säilyttää valtansa lähialueillaan. Näin ollen Suomen toimintaympäristö ei olisikaan muuttunut kylmän sodan ajoista. Lehti painottaa, että Suomen on vihdoinkin päästävä eroon suomettamisesta ja alettava tekemään omia itsenäisiä puolustuspoliittisia päätöksiä. Lähiulkomaa-termin voimaa ei voi väheksyä⁸⁹. Lisäksi Suomea verrataan entiseen Neuvostotasavaltaan Valko-Venäjään. Voi vain kuvitella minkälaisia mielikuvia perisuomalaisen ihmisen ajatuksiin tulee hänen lukiessaan, että Suomi ja Valko-Venäjä kuuluvat samaan joukkoon. Kaikki muut Venäjän länsinaapurit eli erityisesti Baltian maat ovat jo päässeet irti Venäjän vallasta, asia on toisin Suomen kohdalla.

Lehteä on tosin kritisoitu myös suomettamisesta. Journalisti Martti Valkosen mukaan HS ei kirjoita Venäjästä kriittisesti, vaikka aiheittakin olisi. Valkosen mukaan, HS toimii kuin se olisi saanut ohjeet olla kirjoittamatta venäläisille aroista aiheista⁹⁰. Toisaalta HS valitsee ja kirjoittaa artikkeleita joltakin katsantokannalta, ei aina ole ainoa ja oikea.

⁸⁸ Puolustuksesta on puhuttava, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 6.2.2007.

⁸⁹ kts. <http://users.jyu.fi/~aphamala/pe/issue4/tarkka-fi.htm>, viitattu 27.2.2009, VTT Jukka Tarkka on selkeyttänyt lähiulkomaa termiä. Hänen mukaansa se on Venäjän sotilasoppi, joka otettiin käyttöön 1990-luvulla. Sen perimmäinen sanoma on, että Venäjä voi puuttua lähialueidensa sisäiseen tilanteeseen, jos venäläisiä vähemmistöjä kohdellaan ko. maassa huonosti.

⁹⁰ Suomettaminen jatkuu yhä, Martti Valkonen 1998. huom. Martti Valkosen kirjoitukseen Helsingin Sanomista tulee suhtautua kriittisesti. Valkonen kirjoitti teoksen Venäjä, erikoistutkija Ilmari Susiluodon ja toimittaja Anne Kuorsalon kanssa. Kirja Venäjä, sai lehdessä murskaavan arvostelun. Journalisti Martti Valkonen työskenteli lehdessä 16 vuotta, mutta irtisanoutui Venäjä- kirjan julkaisun ja sitä seuranneen kohun saattelemana.

”...Tulkinnat puheen aggressiivisista, jopa uhkavista äänenpainoista ja kylmän sodan kaiuista antavat kyllä väärän kuvan Putinin sanomisista - Putin arvosteli sitä, että ulkoapäin tuotavaa aseellista voimaa käytetään yhä herkemmin kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa. Hän ei tarkoittanut vain Yhdysvaltojen käynnistämää hyökkäystä Irakiin, vaan myös Naton ja jopa EU:n sotilaallisen voiman yleistyvää käyttöä kriisipesäkkeissä - suorasukaisia kommentteja esittänyt Putin asetti sanansa hyvin diplomaattisesti...”⁹¹

HS haluaa tyrmätä väitteet, joiden mukaan Venäjän nousu takaisin suurvaltojen eliitiin olisi uhka muulle maailmalle. Se tosiseikka, että Venäjä jatkaa vahvaa reaalipolitiikkaansa, ei anna muille maille syytä olla huolissaan. Kärjistyksen kylmän sodan paluusta saivat tuulta siipiensä alle elokuussa 2008 Georgiassa, runsas vuosi tämän pääkirjoituksen ilmestymisen jälkeen. Kritisoidessaan USA:ta ja Natoa, Venäjä ei varmasti ole yksin. Mutta, kun pohdimme Suomen turvallisuuspoliittista ratkaisua, ei Venäjää tule väheksyä. Venäjä ei vielä ole yhtä voimakas kuin Yhdysvallat tai Euroopan unioni. Se hakee paikkaansa edeltäjänsä Neuvostoliiton hajoamisen jäljiltä. Venäjän toiveet monenkeskeisen diplomatian lisääntymisestä ja maailman moninapaisuudesta ovat ymmärrettäviä. Väitän, että juuri tuollaista reaalipolitiikkaa harrastamalla Venäjä pyrkii takaisin samanlaiseen suurvalta-asemaan, jossa se vielä kylmän sodan aikana oli. Kuten Barry Buzan toteaa, kylmä sota vähensi suurvaltojen välistä jännitettä, mutta tuo jännite ei koskaan katoa tai lopu⁹².

Putinin puheen taustalla oli varmasti myös halu vaikuttaa mahdollisten torjuntaohjusten sijoittamiseen Venäjän lähialueille. Toisena vaikuttavana tekijänä oli varmasti Kosovon tilanne. Venäjä ei hyväksynyt silloin, eikä tänä päivänääkään hyväksy, Kosovon

⁹¹ Putinin suoraa puhetta USA:n isännöimästä maailmasta, HS pääkirjoitus 13.2.2007

⁹² Buzan 1991, s.320.

itsenäistymistä. Kosovon itsenäistymiseen ja alueen tilanteen rauhoittamiseen on käytetty paljon Naton ja EU:n rauhanturvaresursseja.

Toisaalta Venäjä voi kokea olevansa uhattu taloudellisessa mielessä. Venäjän kehitys on perustunut hyviin kauppapoliittisiin suhteisiin länsimaihin. Tällä hetkellä Venäjän energiaviennistä $\frac{1}{4}$ kohdistuu Eurooppaan, joka näin ollen on erityisen tärkeä kauppakumppani. Tulevan kaasuputken sekä muutoinkin Itämeren öljykuljetusten kapasiteetin lisääntymisen myötä Venäjän valta Euroopassa lisääntyy, mutta samalla Venäjä tulee entistä riippuvammaksi Euroopasta. Jos Venäjä kokee olevansa uhattu taloudellisesti, se saattaa käyttäytyä hyvinkin uhkaavasti. Valtiolla, jolla on suurempi osa markkinoista, on myös suurempi valta⁹³. Jos valtio kokee uhkaa tälle vallalle, se tekee kaikkensa säilyttääkseen asemansa.

Venäjän suhtautuminen Naton laajenemiseen ei ole yksiselitteinen. Tässä suhteessa Suomen mahdollinen täysjäsenyys on selkeästi liitettävä osaksi maamme Venäjäpolitiikkaa.

”...Venäjää hermostuttavat esimerkiksi Yhdysvaltojen suunnitelmat sijoittaa torjuntaohjuksia uusiin Nato-maihin - Suhteiden viileneminen Yhdysvaltojen kanssa ja torjuntaohjusasemien suunniteltu rakentaminen Puolaan ja Tšekkiin ovat elvyttäneet Venäjällä Naton laajenemiseen liitetyt vanhat pelot ja reagointimallit.”⁹⁴

⁹³ Knorr 1991, s. 84-85.

⁹⁴ Putinin suoraa puhetta USA:n isännöimästä maailmasta, HS pääkirjoitus 13.2.2007 sekä Venäjä askarruttaa venäläisiäkin, Erkki Pennanen HS pääkirjoitus 22.2.2007.

HS myöntää, että Naton laajeneminen on Venäjälle ja venäläisille herkkä paikka. Silti HS ei koe, että Suomen täysjäsenyys sotilasliitossa muuttaisi toimintaympäristöämme juurikaan. Kuitenkin;

*”Lähialueemme suurin haaste on Venäjän kehitys. Se on ryhtynyt energiarahojensa turvin palauttamaan suurvalta-asemaansa, ja vaikutukset tuntuvat suoraan meillä.”*⁹⁵

HS on huolissaan Venäjän tulevaisuudesta, ja lehti kokee sen olevan Suomen suurin haaste lähialueella. Venäjän asema maailmanpoliittisena toimijana on lehden mukaan kiistaton ja Venäjän toiminta tulee nyt sekä tulevaisuudessa vaikuttamaan myös Suomeen. Länsimaiden ja Venäjän kiristyneet välit eivät voi olla vaikuttamatta myös Suomeen. On kuitenkin muistettava, että uutta blokkien välistä kriisiä ei ole näköpiirissä. Niin Venäjä kuin läntiset valtiot tarvitsevat toisiaan, ja ovat entistä riippuvaisempia toistensa tekemisistä. Venäjä on riippuvainen Euroopan energiamarkkinoista, teknologiasta sekä pääomista, ja samalla Eurooppa tarvitsee Venäjältä ainakin energiaa, ja miksei apua Balkanin-alueen kriisin selvittelyn loppuunsaattamiseen.

Venäjää ei koeta toimintaympäristömme kannalta uhkaavaksi tekijäksi. Toisaalta termit lähiulkomaa ja reaalipolitiikka ovat vahvoja kannanottoja Venäjän toimintaa analysoitaessa. Väitän, että voimakkaan retoriikan käytöllä pyrittiin vaikuttamaan lähestyvien vaalien alla ihmisten äänestyskäyttäytymiseen, enemmän kuin poliittisiin päättäjiin. Venäjän vahva asema alueella myönnetään, mutta se ei saa HS:n mukaan vaikuttaa Suomen turvallisuuspolitiikkaan. Suomalaisten pitää tehdä päätöksensä itsenäisesti ja omiin tarpeisiinsa perustuen. Lehti kuitenkin korostaa, että Suomi ei saa unohtaa, että naapurissamme on suurvalta. Tämä suurvalta vaikuttaa Suomeen voimakkaasti, erityisesti talouspoliittisesti ajateltuna. Suomen puolustusratkaisu on aina tehty suuri naapurimme huomioiden, joskaan ei sen ehdoilla.

⁹⁵ Kansainvälisyys ei näy vaaleissa, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 27.2.2007.

3.4 Demokratiaa vai poliittisen vastuun pakoilua

HS korostaa Suomen Nato-jäsenyyttä luonnollisena askeleena ja osana turvallisuuspolitiikan kehitystä. Lehden tarve korostaa liittymistä ilman dramatiikkaa pohjaa kansalaismielipiteeseen ja lehden haluun muuttaa tuota mielipidettä. HS painottaa Naton luonnollisuutta, ja vaatii poliitikkoja puhumaan Natosta avoimesti ja pelkäämättä kansan ennakkoluuloja.

”Asiat kulkevat omaa latuaan. Suomen poliittiset päättäjät eivät ole ainakaan toistaiseksi pitäneet jäsenyyttä tarpeellisena, mutta eivät myöskään ole kyenneet perustelemaan, miksi Suomen kannattaa jäädä ulkopuolelle.”⁹⁶

Asiat kulkevat eteenpäin ja kehitystä Naton suuntaan tapahtuu vääjäämättä. Toisaalta tekstissä todetaan, että poliitikot eivät *toistaiseksi* ole Suomea Natoon vieneet. Naton täysjäsenyys odottaa kuitenkin tulevaisuudessa. Tilanteessa, jossa suuri osa Suomen kansasta on Naton täysjäsenyyttä vastaan, lehti antaa kuvan, että tilanne etenee omalla painollaan. Tällä viitataan osin Riiassa järjestettyyn Naton huippukokoukseen. Kokousta ennen sekä Ruotsi että Suomi toivoivat pääsevänsä Naton erityiseen sisärenkaaseen, vaikka maat eivät Naton täysjäseniksi halunneetkaan. Tulevaisuus näytti, etteivät rauhankumppanimaat, Suomi mukaan lukien, saaneet edes kutsua kokoukseen.

Lehti penää vastuuta poliitikoilta. Lehti haluaa, että jäsenyys otetaan vakavaan harkintaan ja siitä keskustellaan. Jos poliitikot eivät kykene perustelemaan, miksi Suomen tulisi olla sotilasliiton ulkopuolella, niin miksi jarrutella.

”...Suomi on kuitenkin hyvin lähellä Natoa, ja jokainen uusi askel vie Suomea alati likemmäksi. Suu-

⁹⁶ Vielä kerran Natosta ja Suomesta, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 8.10.2006.

rimmaksi esteeksi Naton jäsenyyden tiellä nähdään kansalaismielipide, joka selkeästi vastustaa sotilaallista liittoutumista... Suhtautuminen Natoon aiheuttaa Suomessa edelleen merkillisiä väristyksiä.”

97

Jokainen askel eli teko vie Suomea kohti Natoa. Suomen tarvitsee enää ottaa vain lehden mainitsema *luonnollinen askel*. Lehti kirjoittaa totuutena Suomen jatkuvaa lähentymistä Natoon. Tekstin voi tulkita siten, että kaikkihan tietävät Suomen lähentyvän Natoa koko ajan. Lehti ihmettelee, miksi tämä aiheuttaa Suomessa edelleen *merkillisiä väristyksiä*⁹⁸. Kansalaismielipiteen väheksyminen tuntuisi Suomen kaltaisessa läntisessä demokratiassa merkilliseltä⁹⁹. Poliitikkojen kansalaisia kohtaan osoittama kunnioitus sivuutetaan lehden kirjoituksissa tylästi. Lehti väittää, että liittyminen on jo oven takana, mutta poliitikot eivät vain halua asiaa myöntää tai ainakaan puhua siitä. Se tosiasia, että suomalaiset eivät ole innostuneita Natosta ja siihen liittymisestä, koetaan lehdessä erikoisena ja jopa järjenvastaisena. Kansalaismielipide vain tukkii Suomen muutoin mutkatonta tietä Natoon. Lehden pääkirjoituksista jää päällimmäisenä mieleen, että lehti pyrkii nostamaan itsensä kansantahdon yläpuolelle. Lehti tiedostaa asemansa vaikuttajana ja hyväksikäyttää sitä.

Vaikka HS kritisoikin vahvasti suomalaisten mielenmaisemaa ja väittää poliitikkoja pelkureiksi, se hyväksyy demokratian perussäännön. 28. lokakuuta ilmestyneessä pääkirjoituksessa lehti pohtii, että

*”Suomalaisten tahto on niin selvä, ettei siinä ole tulkinnan varaa. Poliittinen johto ei voi demokratiassa uhmata sitä.”*¹⁰⁰

⁹⁷ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006.

⁹⁸ Kts. Lehtonen 1996, s. 144–147.

⁹⁹ Toisaalta Suomen kansanvaltaisuus voidaan tietysti kyseenalaistaa, koska viimeisissä Eduskunta- ja Kuntavaaleissa äänestysprosentti on ollut vain 60 prosenttiyksikön molemmin puolin. Osoittavatko kansalaiset edustajilleen arvostavansa ja hyväksyvänsä heidän politiikkansa? kts. Wiberg 2006 s. 257.

¹⁰⁰ Suomi pysyy vanhassa seurassa, Unto Hämäläinen HS pääkirjoitus 28.10.2006.

Kirjoituksessa tosin kyseenalaistetaan Suomen tämänhetkinen turvallisuusratkaisu, koska EU:n perustuslaki ja sitä myöten turvatakuut eivät ole konkretisoituneet, kuten 2004 kuviteltiin. Lehti ymmärtää jonkin verran kansaa, mutta penää poliitikkojen vastuuta muuttuneen tilanteen ratkaisemiseksi. Suomalaisten poliitikkojen pehmeys koetaan uhkaksi, ja heidän avuttomuutensa kansan edessä naurettavaksi.

”Sisäpoliittisista syistä he (poliitikot) joutuvat katsomaan kansalaisten Nato-vastaisuutta lamaantuneina kuin pieni nisäkäs uhkaavaa kalkkarokäärmettä.”¹⁰¹

Voimakas retoriikka ja kielikuvat kertovat HS:n tyytymättömyydestä. Kirjoitus julkaistiin joulukuussa 2006, juuri Naton Riissa pitämän huippukokouksen jälkeen. Nato- maiden huippukokoukseen rauhankumppanimaat eivät saaneet kutsua, kuten kolmeen aiempaan kokoukseen. Lehden kirjoituksen voi ymmärtää siten, että kansa on riistänyt päättäjien vallan ja mahdollisuuden lähentää suhteitamme Natoon. Kansa estää Suomea ottamasta *luonnollista askelta*. Toisaalta on kysyttävä, voiko demokratiassa poliitikolla olla valtaa ilman kansan tukea?

Tekstiä voidaan tulkita myös siten, että koko Suomi on kuin pelokas nisäkäs uhkaavan Venäjän edessä. Poliitikkojen pehmeys sisäpolitiikassa voi linkittyä heidän passiivisuuteensa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Poliitikot eivät uskalla esittää Suomen Nato-jäsenyyttä, koska pelkäävät Venäjän reaktiota. Lehti pelkää myös, että Suomi jää pois Euroopan turvallisuuspoliittisen kehityksen kärjestä. Näin tehdessään Suomi ei pääse päättämään itseään koskevista asioista. Tämä kaikki vain siksi, että poliitikot ovat ravintoketjun alkupäässä.

¹⁰¹ Ei ollut lautasongelmaa, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 5.12.2006.

HS haluaa, että poliitikot puhuvat ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Tavoite on kunnioitusta herättävä, mutta onko tuo toive aito? Lehden mielestä poliitikot eivät kannasta vastuutaan perääntymällä kansanmielipiteen suojaan. Lehden mukaan vuoden 2007 vaalien alla turvallisuuspoliittinen keskustelu oli laimeaa. HS olisi halunnut muutakin kuin väittelyä ollaanko liittoutumattomia vai ei. Lehti pelkää, että Suomesta tulee sivustakatsoja ratkottaessa koko Eurooppaa koskevia ongelmia. On varmasti totta, että mikäli Suomi ei istu päättäjien pöydästä, emme pääse vaikuttamaan siellä tehtäviin päätöksiin¹⁰². Mielestäni voidaan kuitenkin esittää kysymys, miksei EU ja sen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen riitä? Vaikka mm. Lissabonin sopimus (ent. perustuslaki) onkin tällä hetkellä vastatuulella, ei se tarkoita, ettei mahdollisuuksia EU:n yhteisen linjan luomiselle olisi tulevaisuudessa. Vaikka EU on ottanut ensi askeleita samanaikaisesti Naton kanssa, on sen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen vasta alkutaipaleella.¹⁰³

3.4.1 HS:n linjan tukijat

Sisäpolitiikka määrittää pitkälti turvallisuus- ja puolustuspolitiikan suunnan. Toisaalta Suomen puolustuspoliittinen kokonaisratkaisu, liittyen esim. peruskysymykseen reserviläis- vai palkka-armeija, ei ole suoranaisesti linkittynyt tiettyinä aikoina hallituksen kokoonpanoon. Erityisen suurten linjamuutosten taakse tulee saada valtaosa eduskunnan tuesta. Tutkittavana ajanjaksona HS näkee erityisesti sosiaalidemokraattisen puolueen kannattajineen olevan ratkaisevassa asemassa, sotilasliittoon liittymiseen tai sen ulkopuolelle jäämisen suhteen. HS näkee, että jos Sdp muuttaisi kantaansa, muut seuraisivat perässä.

¹⁰² Zehfuss 2002, s. 151 – 157.

¹⁰³ Kts seuraavat: Suomi, EU, Nato ja Venäjä, Erkki Nordberg 2004, s. 22–23 ja Minne menet EU?, Alexander Stubb 2003, s. 23. Nordberg ja Stubb pohtivat kirjoituksiin EU:n alkutaipaleita ja silloisten ratkaisuiden vaikutteita ja vaikutuksia, jotka loivat pohjaa EU:lle ja erityisesti sen puolustukselliselle toiminnalle. Kirjoittajat toteavat, että turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on ollut ja tulee olemaan EU:n suurimpia haasteita tulevaisuudessa. Puolustusyhteistyön jääminen talouden jalkoihin unionin alkuaikoina, ei silti tarkoita ettei yhteistyö voisi koskaan toteutua.

”Kolmen suuren puolueen yhteinen kanta riippuu hyvin paljon Sdp:n mielipiteestä. Jos Sdp pysyy entisellä kannallaan, kokoomus ja keskusta pysyvät myös. Jos Sdp olisi valmis harkitsemaan jäsenyyttä, keskusta ja kokoomus seuraisivat perässä.”¹⁰⁴

Lehti ei erikseen perustele, miksi sen mielestä Sdp on näin tärkeässä asemassa. Onko puolueen vaikutus samanlainen riippumatta siitä, onko puolue oppositiossa tai hallituksessa? Tai onko merkitystä sillä, jos presidenttinä on oikeistolainen presidentti nykyisen vasemmistolaisen sijaan. Näihin kysymyksiin eivät pääkirjoitukset anna vastausta. Pääkirjoitusten vaikuttamisen kohteiksi on valittu erityisesti Sdp:n poliitikot ja heidän kannattajansa. Pääkirjoituksen taustalla on oletus, että esim. kokoomuspoliitikot ovat Naton kannalla, vaikka sitä ei ääneen sanota. On siis olemassa merkitys, että oikeistolaiset poliitikot ovat Naton kannalla. Oletuksen pohjalle rakennetaan uusi merkitys koskemaan Sdp:a. Toisin sanoen, vain Sdp on Suomen Nato-jäsenyyttä vastaan.

Huomionarvoista on, että esimerkiksi yhtään kokoomuslaista poliitikkoa, ei mainita yhdessäkään kirjoituksessa nimeltä. Keskustalaisistakin mainitaan ainoastaan pääministeri Vanhanen sekä silloinen puolustusministeri Kääriäinen. Sdp:n poliitikkoihin ja kannattajiin pyritään vaikuttamaan vahvalla argumentilla ja merkityksen luomisella. Argumentti on entisten Sdp:n poliitikkojen ”kääntyminen” Nato-myönteisiksi päivänpolitiikasta luopumisensa jälkeen.

Lehti nostaa erityisesti esiin Sdp:n entisen puheenjohtajan Paavo Lipposen ja presidentti Martti Ahtisaaren Nato-myönteisyyden. Päätoimittaja Janne Virkkunen arvioi kahdessa pääkirjoituksessaan, että useat politiikan vaikuttajat ovat tehtävänsä jättäneen siirtyneet ajamaan Nato-jäsenyyttä, jopa entiset Sdp:n vaikuttajat. Toisaalta silloinen ulkoministeri Tuomioja ei nähnyt syytä Nato-jäsenyyden uudelleenarviointiin.

¹⁰⁴ Suomi pysyy vanhassa seurassa, Unto Hämäläinen HS pääkirjoitus 28.10.2006.

”Kiinnostavaa on, että moni päättäjä on tehtävänsä jätettyään kääntynyt avoimesti jäsenyyden kannalle, aina presidentti Martti Ahtisaaresta alkaen.”¹⁰⁵

”Ulkoministeri Erkki Tuomioja arvioi torstaina (6.4.2006) eduskunnan kyselytunnilla Naton uusia ajatuksia sanomalla, ettei Suomella ole tarvetta uudelleenarviointeihin, sillä Naton piirissä käyty keskustelu vastaa juuri sitä, mitä Suomi ja Ruotsi ovat esittäneet.”¹⁰⁶

Lehti ei mainitse yhtään suoraa lainausta presidentti Ahtisaaren Nato-myönteisyydestä. Ahtisaari on puhunut Natosta, mutta kannattaako hän Natoa tietyllä varauksella, vai onko hän selväsanaisesti todennut Nato-jäsenyyden olevan ainoa oikea valinta¹⁰⁷? HS:n pääkirjoitusten mukaan Ahtisaari on puhunut *suoraan* ja avoimesti Naton puolesta. Mielenkiintoista on, että suomenkielessä sana *suora*, voidaan tulkita myös luonnolliseksi, rehdiksi ja mutkattomaksi. *”Luonnollinen askel kohti jäsenyyttä - ilman suurta dramatiikkaa.”¹⁰⁸*

”Tasavallan presidenttinä Martti Ahtisaari vastusti Suomen sotilaallista liittoutumista, mutta siirtyi sen kannattajaksi jäätyään pois presidentin tehtävistä.”¹⁰⁹

¹⁰⁵ Vielä kerran Natosta, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 8.10.2006.

¹⁰⁶ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006.

¹⁰⁷ kts. esim. <http://www.ksml.fi/teemat/nobel/ahtisaari-ei-usko-naton-j%C3%A4senyyteen-l%C3%A4hivuosina/28901>. Erityisen kiinnostavia ovat itse uutisen lopusta löytyvät lukijoiden kommentit, joissa keskustellaan Ahtisaaren kannasta ja sen uutisoinnista. On tietysti huomioitava, että viittaus on tehty noin 1,5 vuotta HS pääkirjoituksen ilmestymisen jälkeen. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että uutisoitaessa merkkihenkilön kannanotoista, unohdetaan usein puheen suurin tai tärkein sanoma, ja keskitytään siihen mitä halutaan uutisoida. viitattu 10.2.2009

¹⁰⁸ Vielä kerran Natosta, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus, 8.10.2006.

¹⁰⁹ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006.

"Presidentti Martti Ahtisaari on puhunut suoraan jäsenyyden puolesta."¹¹⁰

On syytä muistaa, että Ahtisaarella ei tuolloin ollut poliittista vastuuta, joten hänen sanomisensa ei johda suoranaisesti mihinkään. Toisaalta Ahtisaaren mielipiteillä on varmasti vaikutusta kansalaisiin, ja erityisesti Sdp:n kannattajiin. Ahtisaaren ajatuksia arvostetaan, kuten kenen tahansa vaikuttajan. Lehti haluaa antaa lukijoilleen kuvan siitä, että Naton kannattajien määrä on suuri myös poliitikkojen keskuudessa, vaikka he eivät sitä julkisesti sanokaan. Kuten alaluvussa 3.3 todettiin, HS:n mukaan poliitikot piiloutuvat kansalaismielipiteen taakse vastuutaan vältellen.

Paavo Lipposta kuvataan HS:n pääkirjoituksissa henkilöksi, joka antaa ymmärtää, että Suomen olisi ehdottomasti liityttävä Natoon. Lipposen lausuntoja tulkitaan ja käsitellään varsin laveasti. Lehden mukaan Lipponen antaa ymmärtää, että jäsenyyttä kannattaisi harkita. Lipponen kirjoitti sekä Turun että Hämeen Sanomissa vieraskynä kirjoitukset 23.10.2006, joita lehti tulkitsi Nato-myönteisiksi.

"Puheenmies Paavo Lipponen on antanut ymmärtää, että sitä (Nato-jäsenyys) kannattaisi ainakin harkita."Totuuden hetki on edessä jo ensi vuosikymmenellä", Lipponen kirjoitti maanantain Turun Sanomissa ja Hämeen Sanomissa ja jatkoi: "Suomen on haettava yhteistyötä turvallisuutensa taakamiseksi".¹¹¹

Suomen on haettava yhteistyötä kansainvälisiltä foorumeilta, jotta sen oma turvallisuus on taattu. Tähän voi helposti yhtyä, mutta tarkoittaako Lipponen todella Nato-

¹¹⁰ Suomi pysyy vanhassa seurassa, Unto Hämäläinen HS pääkirjoitus 28.10.2006.

¹¹¹ Suomi pysyy vanhassa seurassa, Unto Hämäläinen HS pääkirjoitus 28.10.2006.

jäsenyyttä vai riittääkö hänen mukaansa Suomelle nykyisenlainen rauhankumppanuus? Lipposen kirjoituksessa todetaan nimittäin myös, että puolueiden ei tulisi ottaa Nato-kantaa ennen maaliskuun alkuun. Hän korostaa kirjoituksessaan Natosta tehtävän selvityksen tarpeellisuutta, ennen kuin teemme tärkeän turvallisuuspoliittisen ratkaisun. Lipponen toteaa, ”Täysjäsenyyden harkinta edellyttää laajoja selvityksiä hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon muodossa.” Kirjoituksessa nostetaan esille kysymys Naton yhteisten turvatakuiden pitävyydestä, sekä Naton meille asettamista sitoumuksista. On kiinnostavaa huomata miten HS nostaa sitaattien Lipposen kirjoituksesta esiin kohdan ”Totuuden hetki on edessä jo ensi vuosikymmenellä.” Tarkkasilmäinen lukija, joka on tutustunut sekä Turun Sanomien että Helsingin Sanomien kirjoituksiin huomaa, että kyseinen lause ei olekaan suora lainaus silloisen puhemiehen tekstistä, vaan HS:n oma päätelmä kirjoituksesta. Lipponen painottaa erityisesti ongelmia, joita Suomen puolustuspolitiikka kohtaa, jos emme huomioi esimerkiksi hävittäjien vanhenemista tai prikaatien vaatimaa rahallista panostusta. Rahan määrän pitää olla realistisessa suhteessa joukoille asetettuihin tehtäviin.¹¹²

Helsingin Sanomat käyttää varsin epäilyttävästi lainauksia puhemies Lipposen kirjoituksesta. Pääkirjoitusta lukiessa voisi kuvitella Lipposen todella kirjoittaneen, että Suomen on haettava Nato-jäsenyyttä ensi vuosikymmenellä tai se ei tule ikinä toteutumaan. Sitatimerkintä saattaa olla inhimillinen erehdys, tai sitten ei.

”Television Lauantaiseurassa puhemies Paavo Lipponen kehuu yllättävän vuolaasti hallituksen toimintaa EU:n puheenjohtajuuden aikana. Tarkemmin kuunneltuna hän oli toisaalta selvästi huolissaan Suomen oman turvallisuuspoliittisen linjan tulevai-

¹¹²Nato-kysymyksen harkinta vaatii perusselvityksen, Paavo Lipponen, Turun Sanomat vieraskynä 23.10.2006.

*suudesta.”...” Lipponen näki päättäjissä merkkejä
"Nato-allergiasta"...”¹¹³*

HS:n mielestä Lipponen on huolissaan Suomen turvallisuuspoliittisesta linjasta, vaikka hän 1,5 kuukautta aiemmin kirjoitti, että turvallisuuspoliittisen selvityksen paikka on vasta maalivaalien jälkeen. Tämä osoittaa lehden tulkitsevan asioita siten, kuin se parhaiten sille itselle sopii. HS:n pääkirjoitustoimittajat ottavat kirjoituksiinsa palan sieltä toisen täältä, jotta lehden ajama turvallisuuspoliittinen linja saisi oikeutusta. Lehden suorittama tulkinta Lipposen puheista saa jatkoa pääkirjoituksen lopussa. Lipposen pohtiessa Suomen kykyä selvitä itsenäisestä puolustuksesta, tulkitaan tulevaisuuden ainoiksi vaihtoehtoiksi Ruotsin kanssa suoritettava jonkinlainen yhteistyö tai Nato-jäsenyys. Ruotsin kanssa mahdollisesti tehtävä yhteistyö on vain Lipposen väläytys ilman todellisuuspohjaa.

”...pystyykö Suomi ajan mittaan selviytymään yksin niistä nopeasti kasvavista kustannuksista, joita ”riittävän itsenäisen puolustuskyvyn” varmistaminen edellyttää. Sen vaihtoehto olisi Nato-jäsenyys tai Lipposen väläyttämä jonkinlainen yhteistyö Ruotsin kanssa.”¹¹⁴

Alla on MTV3:n analyysi Lipposen samasta lausunnosta. Silmiinpistävin huomio on HS:n päätös jättää omassa analyysissään pois EU:a koskeva osuus. Tämä osoittaa lehden korostavan asioita, joita se itse näkee tärkeäksi. MTV3:lle Lipponen kommentoi puheidensa aiheuttamaa kohua. Lipposen mukaan Nato ei missään tapauksessa ole ainoa vaihtoehto Suomelle. Lehti on pääkirjoituksissaan unohtanut uutistenvälittäjä roolinsa ja keskittyy Nato-myönteisyyden korostamiseen.

¹¹³ Yhtä jalkaa kulkemisen harha, Erkki Pennanen HS pääkirjoitus 13.12.2006.

¹¹⁴ Yhtä jalkaa kulkemisen harha, Erkki Pennanen HS pääkirjoitus 13.12.2006.

”on selvitetävä paitsi Naton kehitystä myös Suomen mahdollisuuksia ylläpitää omaa uskottavaa puolustusta ja sen kustannuksia. Vaihtoehto omalle puolustukselle on yhteistyö, joko Naton, EU:n tai Ruotsin kanssa.”¹¹⁵

HS:n tapa ”uutisoida” ulko- ja turvallisuuspolitiikasta pääkirjoitussivuillaan, herättää monia ajatuksia. Lehdellä on kansallisesti suuri vaikutus lukijoidensa joukossa, ja toisaalta monet lukijat tekevät esim. äänestyspäätöksensä lehtien kirjoittelun perusteella (kts sivu 28). Tässä kohdin voi yhtyä Matti Wibergin toteamukseen, että median rooli on muuttunut uutisoijasta tulkitsijaksi¹¹⁶. Väite tuntuu pitävän paikkansa HS:n osalta.

3.4.2 HS vaatii pitkän tähtäimen turvallisuuspolitiikkaa

Helsingin Sanomat vaatii poliittista keskustelua Suomen turvallisuuspoliittisesta linjasta. Poliittisten päättäjien on pystyttävä keskustelemaan aiheesta ja kyettävä luomaan pitkätähtäimen turvallisuuspolitiikkaa. Vaikka Suomi on vuodesta 1994 ollut Naton rauhankumppanimaa, poliittinen eliitti ei ole kyennyt perustelemaan ratkaisua, jonka perusteella emme ole järjestön täysjäseniä. Tätä seikkaa korostaa lehden mukaan se, että olemme koko ajan lähentyneet Natoa rauhankumppanuuden saralla. Poliitikkojen piiloutuminen kansalaismielipiteen taakse on ajanut Suomen, ja suomalaisen turvallisuuspolitiikan tilanteeseen, jossa Suomi ei ole reagoinut muuttuvaan maailmaan. Lehti toivookin seuraavan selonteon antavan perustellun vastauksen kysymykseen, miksi Suomi on edelleen Naton ulkopuolella. Tässäkin kohdin lehti epäilee poliitikkojen kyvykkyyttä hoitaa Suomen turvallisuuspolitiikkaa.¹¹⁷

¹¹⁵ MTV3 uutiset, <http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/2006/12/489858>, viitattu 11.2.2009.

¹¹⁶ Wiberg 2006, s. 244–248.

¹¹⁷ Tässä kohdin epäily on varmasti oikea, ellei turvallisuuspoliittinen selonteko näe Suomea uhkaavan uusia edellisestä selonteosta poikkeavia uhkia. Selonteko vastaa ennalta arvioitujen uhkien torjuntaan, eikä ota kantaa suoranaisesti siihen, pitääkö Suomen liittyä Natoon vain säilyttääkseen poliittisen uskottavuuden läntisten demokratioiden joukossa.

”Suomen poliittisen johdon olisikin aika kertoa, mitä hyötyä liittoutumattomuudesta on ja mitkä ovat ne keskeiset perusteet, joiden nojalla Suomi pysyy sotilasliiton ulkopuolella. Ehkä perusteet löytyvät seuraavasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta - tai sitten eivät.”¹¹⁸

HS:n mukaan perusteita, joilla Suomi voisi jäädä Naton ulkopuolelle, on huomattavan vähän. Sen sijaan perusteluja Natoon liittymisen puolesta lehti löytää huomattavasti helpommin, joskaan niitäkään ei ole määrättömästi. Mielenkiintoisesti muotoiltu kirjoitus paljastaa kuitenkin tosiasian.

”Jäsenyyttä tukevien perustelujen luku on suurehko, mutta ei rajaton - Vastustajilla on tietysti avoimiakin perusteluja.”¹¹⁹

Tukevien perustelujen määrä on suuri, jopa niin suuri, ettei niitä kaikkia tarvitse eritellä. Vastustajien perusteluita voidaan tulkita, mutta niiden avoimuus ja tarkkuus ovat kovin kyseenalaisia. Kirjoituksen pienellä vivahteella saadaan aikaiseksi tilanne, jossa Nato-vastainen lukija kokee mielipiteensä erheelliseksi, tai ainakin hän on suurella todennäköisyydellä kapeakatseinen. Lehti pyrkii kirjoituksellaan luomaan yhteistä ajattelupohjaa itsensä ja lukijan välille. Jotta kansalaiset jakaisivat lehden ajatusmaailman, tulee molemmilla olla samanlaiset perusteet näkemystensä pohjaksi¹²⁰. Lehti korostaa, että valintoja pitää tehdä ja nopeasti. Maailma muuttuu nopeasti, samoin kriisien puhkeaminen saattaa tapahtua hyvinkin arvaamattomasti. Nopeuden lisäksi kriisit ovat muuttaneet luonnettaan, ja jopa paluuta kylmän sodan aikaiseen kriisien syntymekanismien suuntaan on havaittu¹²¹. Jos kriisit palaisivat entisenlaisiksi, olisi Nato varmasti oikea ratkaisu niiden uhkien torjuntaan.

¹¹⁸ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006

¹¹⁹ Inttäjien ja väistäjien Nato, Pentti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

¹²⁰ Wendt 1999, s. 158.

¹²¹ Kts. mm. UPI:n neuvonantajan Eero Vuohulan HS vieraskynä 16.1.2008, Opetuksia Georgiasta – oikealla tiellä, Jarno Limnäll kolumni Ruotuväki 20/2008.

”Turvallisuuspolitiikka on valintoja sellaista tulevaisuutta varten, jota ei tunneta. Harkinnan aika on siitä huolimatta nyt.”¹²² – ”Päätöksiä joudutaan tekemään vuosien ja vuosikymmenten tähtäimellä eikä kvartaalipolitiikan ehdoilla. Päättäjien taakkaa lisää historian kokemus siitä, kuinka vaarallista turvallisuuspolitiikan laiminlyönti on.”¹²³

Turvallisuuspoliittinen suunnittelu ja sen myötä turvallisuuspoliittiset ratkaisut tulee tehdä pidemmällä aikavälillä kuin HS:n viittaama kvartaali. Vaikka Suomen turvallisuuspoliittisesta suunnittelusta ja sen lyhyt- tai pitkänäköisyydestä olisi mitä mieltä tahansa, on muistettava, että lehden kannalta staattisuus uutisrintamalla on huonoa liiketoimintaa. Lehti pyrkii luomaan tarinoita ja kertomuksia, koska niistä saadaan aikaiseksi uutisia eli kirjoituksia lehteen. Lehti tekee uutisen kärjistämällä, yksinkertaistamalla ja ylikorostamalla muutoksia. On tärkeää muistaa, että lehti itse määrittää, mikä on kirjoittamisen arvoista ja mikä ei. Voidaan myös väittää, että viestimet valitsevat aiheensa arvoperusteisesti eli suorittamalla poliittista toimintaa. Vaikka nyky-yhteiskunnassa koetaankin, että julkisuusperiaate on luonut kansalaisille mahdollisuuden seurata päättäjien toimintaa tarkemmin, ja näin ollen vahvistanut yhteiskunnan selkeyttä ja päätösten läpinäkyvyyttä, voidaan perustellusti kritisoida lehtien kirjoituksia jollain tavalla latautuneiksi. Tämän huomioiminen on lukijan kannalta erityisen tärkeää, hänen muodostaessaan omaa mielipidettään.¹²⁴

HS:n pääkirjoituksesta voidaan päätellä, että Suomen valitsema polku on väärä. Suomen pitää pohtia uusia turvallisuuspoliittisia ratkaisuja. Tämänhetkinen päätös olla Naton rauhankumppani ja jättäytyä täysjäsenyyden ulkopuolelle, ei kirjoituksen mukaan ole päätös, vaan lyhytnäköistä populismia ja tosiasioiden laiminlyöntiä.

¹²² Inttäjien ja väistäjien Nato, Pentti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

¹²³ Ei ollut lautasongelmaa, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 5.12.2006.

¹²⁴ Wiberg 2006, s. 244-248 ja 261.

Matti Wiberg väittää, että media on vahvasti politisoitunut, eikä se ole hänestä positii-
vistä. Tiedotusvälineistä on tullut mielipiteen muodostamisen ykköskanava, eikä se
Wibergin mukaan osaa kantaa tehtävänsä kovinkaan hyvin. Lehtien kaupallisuus ja
mitä mielikuvituksellisimpien analyysien tuottaminen, on mennyt jopa liian pitkälle.
Kirjoittaja saattaa poimia lausunnon sieltä ja toisen täältä, ja yhdistää asiat mielen-
kiintoiseksi kirjoitukseksi ilman todenmukaisuutta. Wibergin mukaan kirjoitusten sisäl-
töön vaikuttavat huomattavasti enemmän muut seikat kuin poliittinen sisältö.¹²⁵

*”Poliittiset johtajat pyrkivät maalisvaalien alla vält-
tämään turvallisuuspolitiikan käsittelyä, mutta siitä
on puhuttava yksin kansanvallan vaalimisen vuok-
si.”¹²⁶*

HS:n kumoaa professori Wibergin väitteet lehtien politisoitumisesta ja kaupallistumi-
sesta. HS on poikkeus. Lehti vaalii kansan toivetta ja tahtoa ilman taustavaikutteita.
Lehti vaatii keskustelua ja samalla ” (Suomelta) Oikeaa politiikkaa, jolla on mahdolli-
suus saavuttaa asema (maailmanpolitiikassa, KJ)¹²⁷”. HS:n vaatimus ei ole täysin
arvovapaa. Väitän, että lehden vaatimus ja pyrkimys toimia keskustelun avaajana, ei
ole täysin yksiselitteinen. On muistettava, että lehdellä on taustavaikuttajia, ja lehden
uutisoijaluonteeseen kuuluu juttujen kertominen ja analysointi. Vaatimus keskustelun
lisäämiseksi voidaan nähdä perusteeksi Naton puolesta. Tai ennemminkin se on jäl-
leen yksi osoitus siitä, että Naton vastustajat eivät kykene argumentoimaan jäsenyyt-
tä vastaan, joten he piiloutuvat ja vaikenevat asiasta. Keskustelun vaatiminen voi olla
myös tarve saada uutisoitavaa. HS:n Nato-myönteisyys ei kuitenkaan anna aihetta
teilata Nato-vastaisuutta. Näin toimiessaan HS unohtaa moraalisen vastuunsa tie-
donvälittäjänä ja uutisoijana, ei ainoastaan sen analysoijana ja toisen vaihtoehdon
puolestapuhujana. Mikä sitten EU:ssa on vikana ja miksei EU:n puolustuksen kehittäminen kelpaa lehdelle?

¹²⁵ Wiberg 2006, s. 244-248 ja 261.

¹²⁶ Puolustuksesta on puhuttava, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 6.2.2007.

¹²⁷ Puolustuksesta on puhuttava, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 6.2.2007.

3.5 EU – eripuraa ja taloudellista valtaa

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päänäyttämö on Euroopan unioni. Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi 1. tammikuuta 1995. Liittymisestä järjestettiin lokakuussa 1994 neuvoo-antava kansanäänestys, jossa 57 prosenttia äänestäjistä oli unionin jäsenyyden kannalla¹²⁸. HS on ollut ja on edelleen EU-myönteinen lehti. Päätoimittaja Janne Virkkunen toteaa 8.10.2006 pääkirjoituksessaan, että EU-jäsenyys on Suomelle monin verroin tärkeämpi kuin mahdollinen Nato-jäsenyys. Tämän vuoksi HS kirjoitti monta EU-myönteistä artikkelia tai kolumnia ennen Suomen 1994 järjestettyä kansanäänestystä¹²⁹. Tämän tutkimuksen aineistosta nousee selvästi esille muutama unioniin liittyvä teema, joita hyväksikäyttäen HS korostaa Nato-kantaansa. Nämä kaksi teemaa ovat unionin sotilaallisen voiman puute, sekä kyvyttömyys yksimielisiin ja kaikkia jäsenmaita tyydyttäviin päätöksiin. Lehti kokee, että EU-jäsenmaiden kansallisten ongelmien takia unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei edisty, ja näin ollen unionin uskottavuus heikkenee.

”...(EU) muovattaessa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sisäpoliittisia tarkoituksia palveleva kansallinen nurkkakuntaisuus vain heikentää unionin uskottavuutta.”¹³⁰

Pääkirjoituksella viitataan Lähi-idän kriisiin (Libanonin sota 2006) ja sen aiheuttamiin päätöksentekoongelmiin EU:ssa. Vuonna 2006 kärjistynyt Lähi-idän tilanne aiheutti Suomelle EU-puheenjohtajamaana yhteisen päätöslauselman vetovastuun. Silloinen ulkoministeri Erkki Tuomioja koki erityisen haastavaksi neuvottelujen vääränlaisen läpinäkyvyyden. Tuomiojan mukaan valmisteilla olevia päätöksiä ei tulisi kommentoi-

¹²⁸ Valtioneuvosto, <http://www.valtioneuvosto.fi/eu/suomi-ja-eu/fi.jsp>, 27.1.2009.

¹²⁹ Vielä kerran Natosta ja Suomesta, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 8.10.2006., On mielenkiintoista huomata, että lehti itsekin kokee olevansa asemassa, jossa se kykenee vaikuttamaan voimakkaasti kansalaisten mielipiteisiin. Tämä tosiseikka on syytä huomioida lukiessamme lehden kannanottoja. HS haluaa käyttää asemaansa mielipidevaikuttajana, eikä se tätä haluaan peittele. Tässä mielessä olisi mielenkiintoista tutkia lehden takana olevia vaikuttajia tai vaikutuksia, sekä näiden tekijöiden merkitystä koko poliittisessa kentässämme.

¹³⁰ Tuomioja varpusparven johdossa, HS pääkirjoitus 9.8.2006.

da etukäteen, eikä luonnoksia tulisi käyttää aseena neuvotteluissa. Tuomiojan mielestä joidenkin maiden edustajat käyttivät tietoja välineenä sisäpoliittisia ongelmia ratkoessaan. Tuomiojan kritiikki liittyy EU:n tuolloin uudistuneeseen avoimuutta lisänneeseen tapaan käydä neuvoston kokoukset. Suomen puheenjohtajuuden alkamassa vain viidesosa ministeritason neuvotteluista oli avoimia. Puheenjohtajakauden marraskuuhun mennessä määrää oli moninkertaistettu ja tuolloin neuvotteluista jo lähes 90 % oli avoimia¹³¹. Ottamalla aiheen esille pääkirjoituksessaan HS korostaa EU:n ongelmia löytää yhteinen linja kriisien ilmetessä. HS haluaa esittää EU:n joukkona eripuraisia maita, jotka ongelmien ilmetessä ajavat vain omaa etuaan. On aiheellista todeta, että HS ei ole ainoa, joka tässä suhteessa kritisoi ja epäilee unionia¹³². HS:n mukaan nämä ongelmat näkyvät erityisesti EU:n ja Venäjän välisissä suhteissa, tai pikemminkin Puolan ja Venäjän suhteissa.

”EU ja Venäjä kelpaavat mainiosti ”hyviksi vihollisiksi” (Puolalle), asioiksi, joita vastustamalla kerätään kansalaisten tukea.”...”Niin kauan kuin yksimielisyyttä vaaditaan yhtä suureen joukkoon EU-asioita kuin nykyisin, unioni voi koska tahansa joutua jonkin maan panttivangiksi; vaikkapa vain muutamien poliittisten johtajien oman edun tavoittelun vuoksi.”¹³³

Lehden huoli unionin päätöksentekokyvystä on aiheellinen ja aito. HS ei ollut ainoa, joka huomasi yhden jäsenvaltion (tässä tapauksessa Puolan) mahdollisuudet häiritä koko unionin ulkosuhteita. Puolan ongelmat Venäjän kanssa olivat viedä pohjan EU:n ja Venäjän välisiltä yhteistyöneuvotteluilta¹³⁴. EU tarvitsee kaikilta jäsenmailta hyväk-

¹³¹ Ulkoasiainministeriön Eurooppa-tiedotus, www.eu2006.fi/news_and_documents/other_documents/vko52/en_GB/.../_files/.../results_presidency_221206%20fi.pdf, 27.1.2009.

¹³² kts. Euroopan tulevaisuus, Tapio Raunio ja Juho Saari (toim.), kirjassa arvioidaan EU:n tulevaisuutta viideltä eri kannalta, joista yksi on puolustuspoliittinen aspekti unionin tulevaisuuteen.

¹³³ EU:n yhtenäisyys Venäjän edessä alkoi jo rakoilla, HS pääkirjoitus 14.11.2006.

¹³⁴ Puolan tavoitteena oli saada Venäjän purkamaan puolalaiselle lihalle asetetut tuontirajoitukset. Vastapainoksi Puolan uhkailulle Venäjä esitti asettavansa tuontikieltoja kaikelle EU:n alueelta tuotaval-

synnän yhteistyöneuvotteluille, jotta yhteistyötä eri toimijoiden kanssa voidaan kehittää. Solidaarisuus kuuluu tärkeänä osana EU:n toimintaan. Tällaisissa tapauksissa yhden jäsenmaan kyky hyväksikäyttää koko unionin arvovaltaa, vain omaa etuaan ajaen, on varmasti EU:n tulevaisuuden suurimpia haasteita. Unionin jatkuvaa laajenemista ei nähdä ainoastaan positiivisena asiana.

HS näkee, että juuri yhteisvastuullisuus on suurin yksittäinen kanto EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kaskessa. Lehti kokee, että jos jäsenvaltiot antavat oman talouspoliittisten tavoitteiden mennä turvallisuuteen liittyvien asioiden edelle, ei unionista koskaan voi tulla kansainvälistä turvallisuuspoliittista toimijaa. Lehti korostaa myös, että solidaarisuus ei ole sama kuin turvatakuut¹³⁵.

”EU:n yhteisvastuullisuuden voima on näkynyt selvimpänä kauppapolitiikassa”... ”se on myös yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ehdoton edellytys.”¹³⁶

Unionin mahdollisuudet kehittyä toimivaksi ja jäsenmaillensa turvaa antavaksi järjestöksi on kovan työn takana. Lehti kokee, EU:n mahdollisuudet sopia yhteisistä turvallisuuspoliittisista tavoitteista ja teoista, varsin pieniksi. Tätä argumenttia lehti käyttää paljon puolustaessaan Natoa Suomen kannalta oikeaksi puolustusratkaisuksi.

HS kuvaa EU:a taloudelliseksi jättiläiseksi, jolla ei ole kykyä tai tahtoa nousta puolustukselliseksi toimijaksi. Lehti korostaa, että EU:lla on kyky ratkoa kriisejä jälkikäteen maksajan roolissa. HS ei malta olla korostamatta EU:n kynnettömyyttä Jugoslavian hajaantumissodan yhteydessä. Pääkirjoituksen mukaan EU-maat nojasivat tuolloin ja

le lihalle. Samanaikaisesti EU:n komission työryhmä oli selvittämässä puolalaisen lihan laatustandardeja. Puola on myös erittäin riippuvainen Venäjältä saatavasta energiasta.

¹³⁵ Suomi liukuu kohti Natoa, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 9.4.2006.

¹³⁶ Yhteisvastuu kuuluu EU:hun, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 28.11.2006.

nojaavat edelleen Naton sotilaalliseen voimaan¹³⁷. Unionin jäsenmaista vain Suomi, Ruotsi, Itävalta, Malta, Kypros ja Irlanti eivät ole puolustusliiton jäseniä. Erityisesti Baltian maiden liittyessä unioniin ja Natoon, on turvallisuus ja vakaus parantunut Suomen lähialueilla. Lehti haluaa korostaa Naton kehitystä sotilasliitosta rauhanturvaajaksi, jonka apuun myös YK ensisijaisesti turvautuisi mahdollisen kriisin puhjetessa.

”Naton kollektiivinen tuki jäsenelleen torjuu uhkan jo ennen sen syntymistä. Koska Suomi on peruuttamattomasti sitoutunut solidaarisuuteen EU:ssa ja EU:n sotilaallinen selkänöja on käytännössä sama kuin Naton, jälkimmäinen vaihtoehto on paitsi kunniallisempi myös todennäköisempi.”¹³⁸

EU:n kyvystä toimia tulevaisuudessa sekä taloudellisena että sotilaallisena järjestönä, ollaan montaa mieltä. Huomioitavaa on, että vaikka tällä hetkellä EU nojaa vahvasti Naton joukkoihin sotilaallisella kriisinhallinnan puolella, on unionissa ollut jatkuvaa halua omien sotilaallisten joukkojen kehittämiseen. Todellisuus on, että tällä hetkellä EU:n siviilikriisinhallinta on huomattavasti kehittyneempää kuin sotilaallinen kriisinhallinta. Unionin tavoite tulee tulevaisuudessakin olemaan kriisinhallintakyvyn kehittäminen molempien osa-alueiden osalta. EU:ssa nähdään, että talousavun tai talouspakotteiden avulla kyetään auttamaan kriisien osapuolia, jopa paremmin kuin sotilaallisin keinoin¹³⁹. Vaikka EU:lla ei ole tarjota jäsenmailleen samanlaista sotilaallista valtaa kuin sotilasliitolla, se on lisännyt oman ja lähialueensa turvallisuutta ja vakautta yhteisen valuutan, lainsäädännön sekä yhteisten rakenteidensa kautta.

¹³⁷ EU vahvistuu Lähi-idässä, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 29.8.2006.

¹³⁸ Inttäjien ja väistäjien Nato, Pertti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

¹³⁹ kts. Knorr 1991, s. 85. Knorr näkee, että taloudellisella vallan voi joissakin tapauksissa olla jopa enemmän merkitystä kuin sotilaallisella vallalla.

Vaikka EU onkin vahva erityisesti taloudellisena liittona, sen jäsenmaista suuri osa kuuluu Natoon. Näin ollen EU:n omien joukkojen kehittäminen ei käytännössä vaadi muuta kuin joukkojen nimeämisen Nato-joukoista EU-joukoiksi. Poliittisesti tämä aihe on varsin arka. USA suurimpana Nato-maana tuskin haluaa, että Naton joukkoja käytettäisiin ns. paperitiikereinä. Tällöin joukot voitaisiin nimetä sekä Naton että EU:n käyttöön. HS mukaan keinotekoinen jako Naton sotilaallisiin joukkoihin ja EU:n kriisinhallintajoukkoihin ei ole järkevää. Lehden mukaan on mielekästä, että EU hoitaa kriisinhallintaa esim. tilanteessa, jossa Nato-joukkojen tulo alueelle aiheuttaisi turhaan tilanteen kiristymistä. Lehti viitanee maihin, joissa Nato nähdään vain USA:n renkinä ja sanansaattajana. Tässä kirjoituksessa Nato on puolustusliitto eikä sotilasliitto.

”...puolustusliitto (Nato) on myös herkempi käyttämään sotilaallista voimaa kuin periaatteessa rauhanomaisuutta painottava Euroopan unioni.”...
EU:lla on juuri siviilikriisinhallinnassa omaa uskottavuutta, koska Nato järjestönä herättää ristiriitaisia tunteita monissa maissa Yhdysvaltain vahvan aseman johdosta.”¹⁴⁰

3.6 Pois marginaalista ja vapaamatkustajan roolista

Helsingin Sanomien suurin huolenaihe Suomen turvallisuuspolitiikkaan liittyen, tuntuu olevan pelko ulkopuolelle jäämisestä. Lehti korostaa pääkirjoituksissaan maamme sotilaallista liittoumattomuutta ja pelkää, että Suomi jää ulkopuolelle päätöksenteosta olemalla vain Naton rauhankumppanimaa. HS ihmettelee erityisesti Suomen omaa halua olla turvallisuuspoliittisessa katveessa. Lehti pyrkii vetoamaan kansalaisten ja poliitikkojen mielipiteisiin korostamalla Suomen olevan vain marginaalimaa muiden kehittyneiden Eurooppalaisten maiden joukossa. HS ihmettelee, miksi juuri Natosta

¹⁴⁰ EU:lla vaikea suhde Natoon, Olli Kivinen HS pääkirjoitus 7.11.2006.

on tehty sellainen foorumi, josta haluamme väkiväkällä olla poissa, vaikka muutoin olemme vahvasti mukana Euroopan integraatiossa.

”Miksi kaikinpuolinen, sitkeä yrityksemme välttää joutumasta ”marginaaliin” hyväksyy seuralaisekseen tämän yhden poikkeuksen?”...” Suomi ei halua marginaaliin, mutta turvallisuuspoliittiseen katveeseen se haluaa - myöntämättä, että nuo sanat tarkoittavat melkein samaa. Katveja on olemassa, mutta vain epävarmoja ja enimmäkseen vain marginaalissa.”¹⁴¹

Pääkirjoituksessa HS korostaa Suomen omaa halua olla ulkopuolella. Lehti jopa epäilee poliittisten päättäjien suomenkielentaitoa ja pyrkii valottamaan lukijalle termejä joita poliitikot käyttävät. Kirjoituksen mukaan termit eivät tee Suomesta kansainvälistä toimijaa, vaan niiden tarkoitus on sekoittaa kansalaisten ajatuksia. Vaikka poliitikot vievät meitä lähes kaikkiin muihin järjestöihin, miksi Nato koetaan niin suurena mörkönä, että haluamme jättäytyä sen ulkopuolelle.

Suurimpana uhkana marginaalissa olemiselle on tulevaisuudessa Naton ja Venäjän mahdolliset ristiriidat. Jos Venäjä ja Nato ajautuvat keskinäisiin erimielisyyksiin, jäisi Suomi jälleen kylmän sodan aikaiseen tilanteeseen, jolloin puolen valitseminen olisi jälleen edessä. Pääkirjoitus pelottelee lukijoitaan historian opetuksilla. Pääkirjoituksessa koetaan Suomen käytös erikoisena ja anteeksiantamattomana. Kansainvälisessä politiikassa ei suvaita vierestä katsojaa, joka kykenee luovimaan suurvaltojen pelikentällä, ottamatta kantaa suuntaan tai toiseen.

”Jos Naton demokratiat ja niiden arvoyhteisöstä jono nopeasti etäännyvä Venäjä joutuisivat pahaan ristiriitaan, paluu takavuosien varovaan eristäytymiseen voisi säästää meidät valinnoilta. Pikkuvaltiossa on

¹⁴¹ Inttäjien ja väistäjien Nato, Pentti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

luonnollista toivoa niin, eikä siinä ole välttämättä edes mitään pahasti väärää. Kansainvälisessä poliit(i)ikassa sille on kuitenkin nimi: se on vapaamatkustajan menettelyä.”¹⁴²

Sen lisäksi, että Suomen toiminta on vastuutonta ja noloa¹⁴³, lehti esittää ajatuksen, jossa Venäjä on hyvin kaukana länsimaisesta kehityksestä. Lehti viitannee arvoyhteisö-sanalla demokratiaan ja esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksiin. Em. asioista Venäjä ei viime aikoina ole kiitosta saanut¹⁴⁴. Toisaalta suurin yksittäinen Natomaa USA ei ole julkisuudessa paistatellut ihmisoikeuksista huolehtivana mallimaana. Guantanamoon vankileirillä epäinhimilliset olot ovat osoittaneet suurta piittaamattomuutta kansainvälistä oikeutta tai yleisiä moraal sääntöjä vastaan.

3.7 Muut turvallisuusuhkat

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa vuodelta 2004 todetaan, että ”keskeisiä turvallisuuteen vaikuttavia uhkia ovat terrorismi, joukkotuhoaseiden leviämisen ja käytön uhka, alueelliset konfliktit ja sotilaallinen voimankäyttö, järjestäytynyt rikollisuus, huumeet ja ihmiskauppa, taloudelliset ja teknologiset riskit, ympäristöongelmat, väestönkasvu, väestöliikkeet ja epidemiat.”¹⁴⁵ Koska selonteko ei ota tarkkaa kantaa Nato-jäsenyyden puolesta, herää kysymys, ovatko HS:n kokemat uhkat erilaisia kuin selonteossa mainitut.

Sotilaallisen voimankäytön HS päättelee olevan mahdollinen, vaikka tekijä ei tällä hetkellä ole todennäköinen. Lehden mukaan sotilaallista uhkaa ei tule käsitellä kylmän sodan aikaisin termein, jolloin voimankäyttö sotilaallisesti koettiin massiivisena

¹⁴² Inttäjien ja väistäjien Nato, Pentti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

¹⁴³ Inttäjien ja väistäjien Nato, Pentti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

¹⁴⁴ kts. <http://duumavaalit.blogit.kauppalehti.fi/>, Kauppalehden verkkosivuilla Katja Boxter piti blogia 2007 Duuman vaalien aikana, viitattu 1.2.2009

kts. myös <http://www.norden.org/webb/news/news.asp?lang=4&id=7452>, Pohjoismaiden neuvoston tarkkailijoita oli osana Etyj tarkkailijaosastoa seuraamassa Duuman vaaleja, viitattu 1.2.2009.

¹⁴⁵ Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, <http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=VNS+6/2004&base=ermuut&palvelin=www.edus.kunta.fi&f=WORD>, viitattu 27.2.2009.

maahyökkäyksenä toisen valtion alueelle. HS perustaa sotilaallisen voiman nimenomaan sen uhkaan ja tällä voimalla painostamiseen ilman hyökkäystä.

”Sekin pitää muistaa, ettei ”sotilaallinen uhka” ole yhtä kuin aiottu maahanhyökkäys. Se on usein käytetty poliittisen painostamisen taustatekijä, vaikkei hyökkäystä todella edes harkittaisi.”¹⁴⁶

HS:n perusteluita voidaan katsoa Garnetin ja Buzanin valtateorioiden läpi. Näissä teorioissa sotilaallinen voima nähdään vallan välineenä ja erityisesti sillä uhkaamisen koetaan olevan määräävä tekijä. Uhka on nimenomaan olemassa, vaikka se koetaan usein kiistää (kts sivu 11). Lehti ei mainitse suoranaisesti mistä tämä uhka tulisi tai millaisissa tilanteissa painostaja tätä valtaa käyttäisi.

Vastaus uhkan torjumiseen löytyy lehden mukaan helposti. Ainoa tehokas vaihtoehto on Nato.

”Voidaan myös kuvitella tilanne, jossa Naton kollektiivinen tuki jäsenelleen torjuu uhkan jo ennen sen syntymistä.”¹⁴⁷

Lehti painottaa ennen kaikkea varautumista sotilaalliseen uhkaan ennalta. Kuten pääkirjoituksen lopussa todetaan, turvallisuuspolitiikka on varautumista ennalta arvaamattomiin uhkiin.

Huumeet, yhdessä järjestäytyneen rikollisuuden kanssa, ovat valtioneuvoston selonteon mukaan yksi mahdollisista uhkista. Tarkasteltavana ajanjaksona HS ottaa kantaa huumeisiin yhdessä pääkirjoituksessa. Pääkirjoituksen päähuomio on Afganistanista Eurooppaan saapuvat huumeet.

¹⁴⁶ Inttäjien ja väistäjien Nato, Pentti Sadeniemi HS pääkirjoitus 7.5.2006.

¹⁴⁷ Ibid.

Tälläkin hetkellä Afganistan tuottaa yli 90% maailman unikkosadosta.¹⁴⁸ Pääkirjoituksen mukaan erityisesti EU on huolissaan Afganistanin tilanteesta.

Naton toimintaan Afganistanissa ei juurikaan oteta kantaa. Lehti toteaa, että Naton operaatio Medusa, pyrkii lopettamaan kapinallisten vastarinnan. EU:lle on Afganistanissaakin jäänyt maksajan rooli, ja se on antanut rahaa Afganistanin valtiolle, jotta se kykenisi kitkemään huumeiden kasvattajat maasta. Pääkirjoitus antaa realistisen kuvan Afganistanin tilanteesta, jossa EU:lla saati Natolla ei ole kykyä hillitä Afganistanin huumeongelmaa. Tässä suhteessa Suomen liittyminen Natoon ei vastaa huumeiden aiheuttamaan uhkaan Suomessa tai Euroopassa.

”Nato-joukot yrittävät lopettaa Talebanin ja muiden kapinallisten vastarinnan maassa. Se on vaikeaa, koska vastarintaliikkeet pystyvät palkkaamaan sotilaita ja ostamaan aseita heroiinirahoilla”... ”EU:lla on YK:n ja Naton ohella iso rooli Afganistanin huumevaaran torjunnassa. Afganistaniin on virrannut EU:lta rahaa ja muuta apua, mutta siitä huolimatta oopiumin tuotanto kasvaa.”¹⁴⁹

Joukkotuhoaseisiin tai terrorismiin ei pääkirjoituksissa oteta kantaa. Myöskään ns. pehmeisiin uhkiin ei turvallisuuspoliittisissa pääkirjoituksissa kajota. Näitä uhkia ei käsitellä, koska ne eivät lehden mukaan ole uhkia tai siksi, että ne eivät ole perusteluja Naton puolesta.

¹⁴⁸ United Nations office on drugs and crime, <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/global-opium-cultivation-is-decreasing.html>, viitattu 11.2.2009

¹⁴⁹ Heroiini vyöry Eurooppaan, Keijo Himanen HS pääkirjoitus 18.10.2006.

LOPPUSANAT JA TUTKIMUSKYSYMYKSIIN VASTAAMINEN

Olen käsitellyt tukun HS:n turvallisuuspoliittisia pääkirjoituksia vuosilta 2006–2007. Minkälaisia ovat HS:n turvallisuuspoliittiset uhkat, ja minkälaisin argumentein lehti perustelee Nato-kantansa? Tärkeimpänä perusteluna lehti esittää tarpeen kuulua länsimaiseen sotilasliittoon, joka kokoaa allensa lähes kaikki Euroopan maat. Kuten pääkirjoituksissa useaan otteeseen annetaan ymmärtää, vain entiset Neuvostovaltat ja Suomi ovat enää sotilasliiton ulkopuolella. Suomi kuuluu erikoiseen ryhmään, jotka jättäytyvät turvaa tuovan ja rauhaa rakentavan sotilasliiton ulkopuolelle. Lehti ei ymmärrä suomalaisten poliitikkojen tapaa tyytyä kansalaisten mielipiteeseen. Poliitikoilla tulisi olla kykyä nähdä tulevaisuuteen. Tulevaisuuden uhkien valossa ainoa oikea tapa toimia on liittyä sotilasliittoon.

Lehti tuo esille ajatuksen siitä, mikä olisi Suomen oikea turvallisuuspoliittinen ratkaisu toisten länsimaiden näkökulmasta. Perinteinen vitsi eri kansalaisuuden omaavista norsuista ja näiden välisestä keskustelusta, on omiaan kuvaamaan lehden ajatusmaailmaa. Mitä muut ajattelevat minusta – mielikuva, on perinteisesti esitetty suomalaista mielenmaisemaa parhaiten kuvaavaksi mielteeksi. Lehti pyrkii luomaan kuvan, jossa Suomi nähdään maailmalla erikoisena ja jopa kummallisena läntisenä demokratiana, johtuen Nato-kannastamme. Tähän liitetään vielä ajatus, että Suomi olisi kaksinaamainen vapaamatkustaja ja vastuuta kaihtava valtio, joka haluaisi vain syödä kerman kakun päältä. Nato-operaatioihin tämä maa osallistuu vain, jos se itse hyötyy tästä. Lehti pyrkii ennen muuta vaikuttamaan lukijaansa ja tämän kuvaan omasta maastaan. Näiden kielikuvien avulla HS toivoo, että kansalaiset muuttavat Nato-kantaansa lehden kannan mukaiseksi.

Voidaan selkeästi osoittaa, että lehti näkee sotilasliiton ulkopuolelle jäämisen aiheuttamat riskit. Lehti ei kuitenkaan esitä kovinkaan montaa perustetta tai todistetta siitä, mitä hyötyä sotilasliitosta olisi, läntisten demokratioiden ja näiden muodostamien järjestöjen hyväksymisen lisäksi. Lehden mukaan Suomi liittoutui jo EU:n mukana, joten puheet liittoumattomuudesta voidaan jättää omaan arvoonsa. 7.5.2006 julkaistussa pääkirjoituksessa todetaan jopa, että Suomi saa jo lähes kaiken hyödyn mitä Natosta voi saada pois lukien artikla 5 tuomat turvatakuut. Yhtenä ainoana konkreettisena esimerkkinä lehti mainitsee, että Suomi jää ilman sotilasliiton tiedustelutietoja ja, että

tämä puute häiritsee lähinnä sotilaita¹⁵⁰. Näin tehdessään lehti pyrkii luomaan Nato-myönteisyyttä lähinnä mielikuvien ja niiden rakentamisen kautta.

Kun katsomme vuoden aikana julkaistuja pääkirjoituksia, voimme todeta, että varsinaista sävyn tai vaativuuden muutosta kirjoituksissa ei ole. Peruslähtökohtana säilyy koko tarkastelujakson aikana tarve liittyä Natoon. Loka - joulukuussa havaittu kirjoitusten tihentyminen liittyy vahvasti Naton huippukokoukseen. Koska Suomi tai muut rauhankumppanuusmaat eivät saaneet kutsua kokoukseen, koettiin se lehdessä vahvaksi viestiksi Natolta ja merkiksi siitä, että Natomaat haluavat muodostaa sisälleen kovan ytimen. Tähän ytimeen pääsevät vain sotilasliitolle lojaalit jäsenet, jotka tarpeen tullen ovat valmiita puolustamaan liittolaisiaan. HS koki, että Suomi on jäämässä pois Eurooppaa ja itseään koskevista päätöksentekopöydistä. Lehti luo epäonnistumisesta symbolin, joka kertoo Suomen poliitikkojen epäpätevydestä ja tehotomuudesta.

On merkille pantavaa, että vuoden 2007 eduskuntavaalit eivät aiheuttaneet kirjoituksissa sävyn muutoksia tai turvallisuuspoliittisten pääkirjoitusten julkaisuaktiiviteetin nousua. Helmikuussa 2007 julkaistiin yksi vahvasti vaaleihin ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvä pääkirjoitus. Tuossa pääkirjoituksessa kritisoitiin turvallisuuspoliittisen keskustelun puutetta vaalitaistelussa. Myöskään Suomen EU-puheenjohtajuus ei vaikuttanut merkittävästi kirjoitusten julkaisutiheyteen tai kirjoitustyyliin.

HS:n näkemys Suomea koskevista turvallisuuspoliittisista uhkista poikkeaa jonkin verran valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosta. Suurimpana uhkana nähdään Naton ja Venäjän välien kiristyminen. Tällaisessa tilanteessa Suomi jäisi periaatteessa kriisin ulkopuolelle, mutta joutuisi kuitenkin valitsemaan selkeästi puolensa. Tällaisen uhkakuvan luominen herättää varmasti tunteita erityisesti keski-än ylittäneissä kansalaisissa ja poliitikoissa. Muiden selonteossa mainittujen uhkien, kuten terrorismin, ympäristöuhkien ja väestönkasvun, käsittely sivuutetaan pääkirjoituksissa lähes kokonaan. Näihin ongelmiin Nato ei anna vastausta. Käsittelyn sivuuttaminen voidaan käsittää siten, että koska Nato ei kyseisiin ongelmiin ole ensisijainen ratkaisu, ei näiden uhkien käsittely tässä yhteydessä anna lisäarvoa lehden omille tavoitteille.

¹⁵⁰ Vielä kerran Natosta ja Suomesta, Janne Virkkunen HS pääkirjoitus 8.10.2006.

Lehden pääkirjoituksia arvioitaessa esiin nousi kysymys tarkoitushakuisesta uutisoinnista. Lehti nosti esiin vaikuttajia, jotka se koki Nato-myönteisiksi. Erityisesti entisen puhemiehen Paavo Lipposen lausuntojen ja kirjoitusten analysointi, oli moraalisesti arveluttavaa. Suorien lainauksien väärinkäyttö antaa aihetta pohtia lehden arvomaailmaa. Lehdellä on niin suuri tarve saada suomalaisille poliitikoille sekä kansalaisille kuva Naton tarpeellisuudesta, että se sortuu kyseenalaisiin tekoihin.

Helsingin Sanomien turvallisuuspoliittinen maailma on pelkojen sävyttämä. Toisaalta Venäjä nähdään kauppakumppanina, ja toisaalta suurvaltana, jolla on mahdollisuus kohdistaa Suomea kohtaan poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta. Lehti pelkää myös, että Suomi ei pääse vaikuttamaan itseään koskeviin päätöksiin, jäädessään sotilasliiton ulkopuolelle. Näihin edellä mainittuihin uhkiin Suomi voisi lehden mukaan vastata liittymällä Natoon. EU ei lehden mukaan tarjoa nykyisellään ratkaisua näihin uhkiin.

Pääkirjoituksissa ei tuotu selkeästi esille konkreettista uhkaa, johon Suomen tulisi turvallisuuspoliittisella linjanmuutoksellaan vastata. Lehti esitteli kirjoituksissaan joukon epämääräisiä uhkakuvia, joista suurimpana esille nousi Suomen jääminen sitä koskevien päätöstenteko pöytien ulkopuolelle. Lehti ei näe, että Suomea uhkasi tällä hetkellä mikään, mutta se ei silti tarkoita, ettemme voisi ottaa askelta sotilasliiton suuntaan. Lehti haluaa ennakoida tulevaisuuden uhkia ja mahdollisia kriisejä, ja se näkee, että näihin uhkiin ei voida vastata muutoin kuin liittymällä sotilasliittoon. Onko sotilasliitto sitten oikea ratkaisu todellisuudessa? Tähän kysymykseen emme voi vastata varmuudella kuin 10 tai 20 vuoden kuluttua, jos silloinkaan.

Jatkotutkimus

Tämän tutkimuksen tavoite oli tutkia yhden sanomalehden pääkirjoituksia yhden vuoden aikana. Tekstejä analysoitiin diskurssianalyysin keinoin. Pääkirjoituksista pyrittiin löytämään kielikuvia ja merkityksiä, joita lehti käyttää tulkitessaan Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Tutkimuksen tiukka aikarajaus asettaa tulokset kritiikin alle siksi, että voidaanko yhden vuoden aikana tehdyistä havainnoista tehdä kunnollisia johtopäätöksiä? Tarkasteltujen pääkirjoitusten määrä suhteessa vuoden aikana ilmestyneisiin lehtiin, on mielestäni ollut riittävä. Toisaalta tässä tutkimuksessa esille nostettuja pääkirjoituksia ja niiden kielikuvia, on tulkittu kolme vuotta niiden julkaisemisen

jälkeen. Koska tekstien tulkitseminen on aina paikka- ja aikasidonnaista, on niiden tulkitseminen kolme vuotta jälkikäteen haastavaa. Esille voi nostaa kysymyksen, kuinka paljon tutkijan maailma on konstruoitunut tuona kolmena vuotena? Kysymykseen ei voi tarkasti vastata. Konstruoitumisen olemassa olo pitää huomioida.

Tavoitteena oli löytää tarkasteltavana ajanjaksona julkaistujen pääkirjoitusten tekstien sisältä argumentteja, jotka kertovat lehden turvallisuuspoliittisista näkemyksistä. Löydettyjä argumentteja tulkittiin diskurssianalyysin avulla. Diskurssianalyysi on monisäikeinen väline, jonka käytön haasteena on, että aineiston tulkinta jää aina vajanaiseksi. Käytetyn metodin avulla aineistoa ei kyetä analysoimaan täysin tyhjentävästi. Tutkimuksessa on pyritty löytämään lehden käyttämät argumentit ja peilata niitä omanaikansa tapahtumiin. Koska tässä tutkimuksessa esitetyt tulkinnat ovat tutkijan omia, ei kyetä yleistämään suoranaisesti todellisuuteen. On kuitenkin toivottavaa, että tämän tutkimuksen lukija voi lukiessaan pohtia, minkälaisia ajatuksia hänelle syntyy turvallisuuspoliittista pääkirjoitusta lukiessaan. Koska analyysit ovat tutkijan muodostamia kuvia kirjoituksista, on jatkotutkimus mahdollisuuksien joukko varsin mittava.

Mahdollinen jatkotutkimus voisi olla vertaileva tutkimus samasta aiheesta, mutta tutkimusaineisto voisi koostua pääkirjoituksista, jotka on kirjoitettu esim. neljä vuotta myöhemmin. Olisi mielenkiintoista havainnoida saman aihepiirin pääkirjoituksia nyt, kun maamme hallituspohja on muuttunut vuosista 2006–2007.

Toinen mielenkiintoinen tutkimuskohde voisi olla nyt tutkittujen pääkirjoitusten kanssa samalla ajanjaksolla kirjoitetut turvallisuuspoliittiset kirjoitukset esim. puolueiden lehdissä tai vaikka sotilasaikakauslehdessä. Voisi olla mielenkiintoista vertailla kahdessa erilaisessa lehdessä ja eri näkökulmista kirjoitettua turvallisuuspoliittista kirjoitusta keskenään. Esimerkiksi minkälaisin kielikuvin Kansan Uutiset kuvaavat Suomen turvallisuuspolitiikkaa tai mahdollista Nato-jäsenyyttä verrattuna Nykypäivään.

Yleisesti ottaen lehtien kirjoitukset, olivat sitten kyseessä pääkirjoitukset tai vaikka ”tavalliset” uutiset, ovat tutkimuskohteina mielestäni relevantteja. Painettu teksti toimii ajankuvana, jota voidaan tarkastella vuodesta toiseen. Tällöin on muistettava, että kirjoitukset liittyvät aina tiettyyn aikaan ja paikkaan.

LÄHTEET

JULKAISTUT LÄHTEET

Alasuutari Pertti, Laadullinen tutkimus, Gummerus Kirjapaino Oy, 1994 Jyväskylä.

Austin J.L., Philosophical papers, Third edition, Oxford University press 1979 Great Britain.

Baylis John, Booth Ken, Garnett John & Williams Phil, Contemporary strategies I, Holmes & Meier Publishers, Inc. 1987, New York.

(alaviitteissä merkintä: Contemporary strategies, kirjoittaja ja vuosi, s.)

Buzan Barry, People, state & fear – An agenda for international security studies in the post-cold war era, Harvester Wheatsheaf 1991 Great Britain

Carlnaes Walter, Risse Thomas & Simmons Beth A. (toim.), Handbook of international relations, Cromwell Press Limited, 2002 Trowbridge Iso-Britannia.
(alaviitteissä merkintä: Handbook of IR, kirjoittaja ja vuosi, s.)

Deveroux Eoin (toim.), Media Studies – Key Issues and debates, Sage Publications 2007 Lontoo.

Fairclough Norman, Discourse and social change, Polity Press 1992 Cambridge Iso-Britannia.

Fairclough Norman, Miten media puhuu (suom.) alkuperäisteos Media discourse, Vastapaino 1997 Tampere.

Fairclough Norman, Analysing discourse – textual analysis for social research, Routledge 2003 Lontoo.

Eco Umberto, Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään (suom. Piia Mänttari), Karisto Oy 1989 Hämeenlinna. (alkuperäisteos *Come si fa una di laurea*, 1977 Milan)

Eskola Jari & Suoranta Juha, Johdatus laadulliseen tutkimukseen, Lapin Yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta 1996 Rovaniemi.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi, Suoninen Eero, Diskurssianalyysin aakkoset, Vastapaino Oy 1993 Tampere.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi, Suoninen Eero, Diskurssianalyysi liikkeessä, Vastapaino Oy 1999 Jyväskylä.

Juntunen Alpo, Länteen vai itään – Venäjän vaihtoehdot, Gummerus kirjapaino Oy 2003 Jyväskylä.

Keohane Robert O., International institutions and state power – essays in international relations theory, Westview Press 1989 Colorado USA.

Koivisto Mauno, Maantiede ja historiallinen kokemus – Ulkopoliittisia kannanottoja, Kustannusosakeyhtiö Otava 1992 Keuruu.

Kuusisto Riikka, Oikeutettu sota ja julma teurastus?, Like 1998 Helsinki.

Lehtonen Mikko, Merkitysten maailma, Tammer-Paino Oy 1996 Tampere.

Limnell Jarno, Opetuksia Georgiasta – oikealla tiellä, Ruotuväki 20/2008.

Little Richard & Smith Michael (toim.), Perspectives on world politics, Routledge 1991 London UK.

(alaviitteissä merkintä: Perspectives on World politics, kirjoittaja ja vuosi, s.)

Lipponen Paavo, Nato-kysymyksen harkinta vaatii perusselvityksen, Turun Sanomat 23.10.2006.

Nordberg Erkki, Suomi, EU, Nato ja Venäjä, RT-Print Oy 2004 Pieksämäki.

Pettman Ralph, Commonsense constructivism or the making of world affairs, M.E. Sharpe Inc, 2000 USA.

Pohjanpalo Olli, Puolue oli henkilöä tärkeämpi kuntavaalien äänestyspäätöksessä, HS Kotimaa A4 18.11.2008.

Raitasalo Jyri, Constructing war and military power after the Cold war, Edita Prima Oy 2005 Helsinki.

Raunio Tapio, Saari Juho (toim.), Euroopan tulevaisuus, Gaudeamus 2007 Helsinki.

Reus-Smit Christian, Theories of international relations 3rd edition, Palgrave MacMillan 2005 New York.

Sajavaara Kari, Arja Piirainen-Marsh (toim.), Kieli, diskurssi ja yhteisö, Jyväskylän yliopisto 2000 Jyväskylä. (alaviitteessä merkintä: Kieli, diskurssi ja yhteisö, kirjoittaja ja vuosi, s.)

Stillar Glenn F., Analysing everyday text, SAGE Publications Inc., 1998 California USA

Street John, Mass Media, Politics and Democracy, Palgrave 2001 New York.

Stubb Alexander, Minne menet EU?, Gummerus kirjapaino 2003 Jyväskylä.
Valkonen Martti, Suomettaminen jatkuu yhä, Rt-print 1998 Pieksämäki.

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2004, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, Valtioneuvoston kanslia, Edita Oy.

Wiberg Matti, Poliitikka Suomessa, WSOY oppimateriaali Oy 2006 Helsinki.

Wendt Alexander, Social theory of international politics, Cambridge University Press 1999 Iso-Britannia.

Vuohula Eero, Nato-jäsenyyden kannattajat haluavat presidentin pois tieltä, Helsingin Sanomat 16.1.2008.

Zehfuss Maja, Constructivism in IR – The politics of reality, Cambridge University 2002 United Kingdom.

Helsingin Sanomien pääkirjoitukset 8.4.2006 – 8.4.2007

9.4.2006, Janne Virkkunen, Suomi liukuu kohti Natoa.

7.5.2006, Pentti Sadeniemi, Inttäjien ja väistäjien Nato.

9.5.2006, Olli Kivinen, Natokin pohtii globalisaatiota.

27.5.2006, HS pääkirjoitus, Presidentti on joutunut puun ja kuoren väliin.

1.7.2006, HS pääkirjoitus, Suomi aloittaa EU:n johdossa matalan profiilin kauden.

25.7.2006, HS pääkirjoitus, Lähi-idässä kaivataan tekoja.

9.8.2006, HS pääkirjoitus, Tuomioja varpusparven johdossa.

29.8.2006, Olli Kivinen, EU vahvistuu Lähi-idässä.

8.10.2006, Janne Virkkunen, Vielä kerran Natosta ja Suomesta.

18.10.2006, Keijo Himanen, Heroiini vyöryy Eurooppaan.

28.10.2006, Unto Hämäläinen, Suomi pysyy vanhassa seurassa.

7.11.2006, Olli Kivinen, EU:lla vaikea suhde Natoon.

14.11.2006, HS pääkirjoitus, EU:n yhtenäisyys Venäjän edessä alkoi rakoilla.

28.11.2006, Olli Kivinen, Yhteisvastuu kuuluu EU:hun

5.12.2006, Olli Kivinen, Ei ollut lautasongelmaa.

13.12.2006, Erkki Pennanen, Yhtä jalkaa kulkemisen harha.

19.12.2006, Olli Kivinen, Kohtalainen menestys.

19.1.2007, HS pääkirjoitus, Pohjoismainen sotilasyhteistyö ei ole lääke Nato-allergiaan.

4.2.2007, HS pääkirjoitus, Nato-allergia ja Venäjä-allergia.

6.2.2007, Olli Kivinen, Puolustuksesta on puhuttava.

13.2.2007, HS pääkirjoitus, Putinin suoraa puhetta USA:n isännöimästä maailmasta.

22.2.2007, Erkki Pennanen, Venäjä askarruttaa venäläisiäkin.

27.2.2007, Olli Kivinen, Kansainvälisyys ei näy vaaleissa.

MUUT LÄHTEET

Kauppalehti

<http://duumavaalit.blogit.kauppalehti.fi/>

Keskisuomalainen

<http://www.ksml.fi/teemat/nobel/ahtisaari-ei-usko-naton-j%C3%A4senyyteen-l%C3%A4hivuosina/28901>, viitattu 10.2.2009.

KMT Lukija 2007/ TNS Gallup

http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT_Lukijatiedote_Syky_2007-Kevat_2008.pdf, viitattu 27.2.2009.

MTV3

<http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/2006/12/489858>, viitattu 11.2.2009.

Pohjoismaiden neuvosto

<http://www.norden.org/webb/news/news.asp?lang=4&id=7452>, viitattu 1.2.2009

The Eurasian Politican

<http://users.jyu.fi/~aphamala/pe/issue4/tarkka-fi.htm>, viitattu 27.2.2009

Ulkoasiainministeriön Eurooppa-tiedotus

www.eu2006.fi/news_and_documents/other_documents/vko52/en_GB/.../_file_s/.../results_presidency_221206%20fi.pdf, viitattu 27.1.2009.

United Nations office on drugs and crime,

<http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/global-opium-cultivation-is-decreasing.html>, viitattu 11.2.2009.

Valtioneuvosto

<http://www.valtioneuvosto.fi/eu/suomi-ja-eu/fi.jsp>, viitattu 27.1.2008

<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=VNS+6/2004&base=erm uut&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD>, viitattu 27.2.2009.